

Självständigt arbete i krigsvetenskap, 15 hp

<i>Författare:</i> Kd. Christoffer Karlberg		<i>Program</i> OP 07-10
<i>Handledare:</i> Eva Haldén, Jacob Westberg		
	<i>Beteckning</i>	
Värnpliktens vara eller icke vara		
– En argumentationsanalys av riksdagsdebatten om försvarsproposition 2008/09:140, angående Svenska försvarsmaktens framtida personalförsörjning.		
<u>Nyckelord:</u> Värnplikt, kontraktsanställda soldater, Prop. 2008/09:140, argumentationsanalys		

Abstract

Compulsory Military service; to be or not be

- An argumentation analysis of the parliamentary debate on the defense bill 2008/09: 140 regarding future manpower supply.

Author: Kd. Christoffer Karlberg
Student at the Military Academy Karlberg

Independent work in military science, 15 credits. The work is an examination essay for the officers training programme at the Military Academy Karlberg.

Sweden's government says in the bill 2008/09: 140 that military service should be suspended and replaced with a system based on voluntary recruitment.

In the essay, I will make an argument analysis of the parliamentary debate on the bill from the 12th of June 2009 with the following questions:

- On what is the different side's argument based on?
- Are the arguments essentially and factually substantiated?
- Is there a clear political party tendency among the for-/counterarguments?

The method is a "Pro et contra" analysis, a logical systematization of the arguments. The analysis will take start in the headline; Conscription should be suspended in favour of a voluntary system based on contract employed soldiers.

The presentation of arguments in the analysis will be guided by the chronological order.

The main argument against the bill is a belief that this system will generate greater costs. Furthermore, results from studies performed on other countries that have recently changed from compulsory military service to contract employed soldiers shows difficulties in recruiting and retaining staff in a voluntary system. Moreover it is noted that the increase in battle readiness that this new system means, would be completely unjustified in view of prevailing threats against Sweden. Finally, it is argued that the common support is at risk when Sweden's defence affairs no longer become an obligation for every individual to contribute.

The arguments for the bill believe that we need forces that are fit to use and available, to meet the new threats that is emerging and in which Sweden's participation in international missions is the focal point.

The conflict in the debate is based mostly in the ideological distinctions and as a result of these also economic contradictions. As a direct consequence of this, most of the arguments are not substantiated with facts. However, there is traceability to arguments that historically have been used to justify the introduction of either of the systems.

There is a clear party political tendency in the debate. Government parties stay united and the opposition parties are slightly more dispersed in their argumentation but still against the bill.

Key words: Conscription, contracted soldiers, Prop. 2008/09:140, argumentation analysis

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	4
1.1 BAKGRUND OCH PROBLEMFÖRMULERING	4
1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	5
1.3 AVGRÄNSNINGAR	6
1.4 TIDIGARE FORSKNING	6
1.5 DISPOSITION	7
1.6 METOD	8
1.6.1 Spetsformulering	9
1.7 KÄLLKRITIK	10
2. TEORI	10
2.1 VÄRNPLIKTSSYSTEMET	10
2.2 YRKESARMÉ	11
3. AVHANDLING	13
3.1 EMPIRI	13
3.1.1 Huvudsakliga contraargument	13
3.1.2 Huvudsakliga proargument	15
3.2 ANALYS AV ARGUMENTENS GRUND OCH SAKLIGHET	16
3.2.1 Kostnad	17
3.2.2 Rekrytering	17
3.2.3 Omotiverad beredskap	17
3.2.4 Folklig förankring	18
3.2.5 Tillgänglighet	18
3.2.5 Användbarhet	19
3.3 DISKUSSION AV RESULTATET	19
3.3.1 Argumentens grund	19
3.3.2 Argumentens saklighet	20
3.3.3 Partipolitiska tendenser i argumentationen	21
3.3.4 Slutsatser om argumentens innebörd för framtidens försvarspolitik	21
4. SAMMANFATTNING	23
5. LITTERATUR- OCH KÄLLFÖRTECKNING	24
5.1 TRYCK LITTERATUR	24
5.2 PROPOSITIONER, MOTIONER OCH BETÄNKANDEN	24
5.3 INTERNETKÄLLOR	25
6. BILAGOR	26
6.1 BILAGA 1 – ARGUMENTATIONSANALYS (PRO-CONTRA ANALYS)	26

1. Inledning

1.1 Bakgrund och problemformulering

Sverige har sedan början på 1900-talet haft en värnpliktsarmé vars huvudsakliga uppgift har varit att hävda Sveriges territoriella integritet och vårt lands suveränitet. Detta har otvetydigt gällt, med klimax under 1970- och 1980-talet då nästintill alla verkligen trodde att en invasion var nära förestående. Hela samhället formades efter ett fosterländskt försvar. Om eller när invasionen kom så skulle det ställas upp mangrant, det fanns aldrig någon rimlighet i att ha ett annat personalförsörjningssystem än just värnplikt.

Successivt under slutet av 1900-talet har Svenska försvarsmakten skurits ner i storlek på grund av det allt mer avtagande hotet för en invasion. Nedskärningarna kulminerade kring millenniumskiftet i och med att man från politiskt håll fastställer att det inte föreligger något direkt hot mot Sverige inom överskådlig framtid.¹ Den nuvarande säkerhetspolitiska inriktningen² styrker detta och den försvarspolitiska inriktningen säger vidare att vi ska främja vår säkerhet genom att förebygga och hantera krig och konflikter även utanför landet.³ Under 1990-talet växer en trend av ökat internationellt åtagande för Sverige, vid mitten av 2000-talet ses detta som en av försvarsmaktens huvuduppgifter, dessutom den med störst relevans då hot mot territoriet fortfarande inte föreligger.⁴ Detta motiverades med att vi bygger vår egen säkerhet genom en säkrare omvärld.⁵

Problem börjar uppstå när man vill använda ett system som är anpassat för att massutbilda och kunna mobilisera på hemmaplan vid fara för krig, till att utnyttja i internationella sammanhang. Det finns varken politisk vilja eller laga kraft att med pliktlagen tvinga värnpliktiga till utlandsmissioner. Man rekryterar istället frivilligt till tillfälligt sammansatta förband för att lösa uppgifter utanför landets gränser; utlandsstyrkan, strategiska reserver och inte minst Nordic Battle Group.

I mitten av 2000-talet finns en bred politisk uppfattning, som går över parti- och blockgränser om att något måste ändras i rekryteringssystemet. Den nya försvarsmakten måste anpassas efter de krav som ställs idag. Den återstående frågan är bara hur?

I början av 2009 ger regeringen ut en proposition, Ett användbart försvar – försvarspolitisk proposition⁶, där man menar att värnplikten bör ersättas med ett system som bygger på frivillig anställning. Till saken hör att det för tillfället är en högerallians som regerar, som avbrott på en nästan oavbrutna kedja av socialdemokratisk regering sedan 1930-talet. I och med den politiskt ganska radikala proposition som lades fram anser oppositionen att man brutit en tradition om att diskutera försvarspolitik över blockgränserna under arbetet med framtagandet av försvarspropositionen.

Regeringens förslag på personalförsörjningssystem i den försvarspolitiska propositionen ”*Ett användbart försvar*”⁷ innebär att man vill lägga värnplikten vilande till förmån för ett frivilligt system. Detta skulle bygga på en blandning av kontraktsanställda och fast anställda

¹ Prop. 2004/05:5 Vårt framtida försvar

² <http://www.regeringen.se/sb/d/525> 2010-05-31

³ Försvarsutskottets betänkande 2008/09:FöU10

⁴ Regleringsbrev för budgetåret 2010 avseende försvarsmakten

⁵ <http://www.regeringen.se/sb/d/525> 2010-05-31

⁶ Prop. 2008/09:140 Ett användbart försvar - Försvarspolitisk proposition

⁷ Prop. 2008/09:140 Ett användbart försvar - Försvarspolitisk proposition

soldater i ett ungefärligt förhållande på 3 till 1. Meningen är att de kontraktsanställda soldaterna skall ha civilt jobb eller studier vid sidan om militärtjänstgöringen. Tanken är att soldaterna först gör en grundutbildning, sedan står viss del av förbanden i beredskap och resterande, huvuddelen, är hemma. Dessa kallas in endast för kortare repetitionsutbildningar eller övningar. Till sist gör de insats med förbandet, under beredskapstiden eller planerad insats direkt efter beredskapen.⁸

Som motpart till propositionen kom Socialdemokraternas förslag som de lägger fram i sin motion ”*med anledning av proposition 2008/9:140- Ett användbart försvar*”⁹ innebär att de vill införa en allmän och könsneutral mönstringsplikt för att därefter ta ut en liten del för genomförandet av en kort värnplikt på ca 3 månader. Efter detta är det tänkt att de som visar sig lämpliga skall erbjudas anställning, färdigutbildas och slutligen placeras i beredskapsförband men utan repetitionstjänstgöring. Beredskapen på dessa förband skall kunna höjas inför genomförandet av t.ex. internationella insatser.

Ovan beskrivna faktum och händelser föranledde den debatt som kom att äga rum kring propositionen i riksdagen under våren 2009, i vilken denna uppsats tar sin grund.

Hösten 2010 är det återigen dags för riksdagsval. Hur sammansättningen av riksdag och regering kommer att se ut då är det ingen som ännu med säkerhet kan veta, därmed inte heller hur försvarspolitik kommer att drivas. En analys av vad argumenten i dagen försvarsdebatt grundar sig i kan ge insyn i vilka värderingar partierna anser värdefulla och således ge en fingervisning om hur framtida försvarspolitik kan tänkas se ut.

Arbetet syftar till att välja ut, systematisera och presentera huvudargumenten i riksdagsdebatten om införandet av ett nytt personalförsörjningssystem. Debatter i allmänhet och riksdagsdebatter i synnerhet kan annars vara svåra att få grepp om, det är många turer fram och tillbaka. Argument lindas in en massa beskrivande utfyllnadstext och till detta förekommer helt osaklig smutskastning. Jag tror därför att mitt arbete kan bidra till att läsaren själv kan ta åt sig, värdera och ta ställning till frågan. Åtminstone kan läsaren få förståelse för på vilka grunder man antog det nya systemet, som man nu till slut gjorde.

1.2 Syfte och frågeställningar

Det jag vill ha ut av analysen är vari argumentationen grundar sig. Jag anser det relevant att utröna om den i huvudsak baserad på politiska motsättningar mellan partier, ett rent ekonomiskt perspektiv, baserat på vår förmåga att försvara oss eller hur vi ska uppnå bästa effekt med försvarsmakten. Förutsättningarna för försvarsmakten torde bli annorlunda om det är ekonomiska målsättningar som styr än om det är förmågan att uppnå effekt. Det är skillnad mellan att anskaffa det man behöver eller att få det som var billigast!

Vidare anser jag det intressant att se på vad man grundar argumenten. Man kan tänka sig att det är allt från faktiska beräkningar, jämförelser med andra länder till rena antaganden som bygger argumentationen. Detta kan i viss mån avgöra vilken tyngd man vetenskapligt sett kan lägga bakom argumenten. Ett påstående kan ha hög relevans, men om det bara är underbyggt av spekulationer byggt på icke-kausala samband kan man knappast dra slutsatser om hur framtiden kan förhålla sig.

⁸ Prop. 2008/09:140 Ett användbart försvar - Försvarspolitisk proposition

⁹ Motion 2008/09:Fö5 med anledning av prop. 2008/09:140 Ett användbart försvar

Slutligen finner jag det intressant att försöka dela in argumenten partipolitiskt-, kanske även blockvis. Detta för att kunna ge indikationer om huruvida kommande försvarsproposition kan tänkas bifallas eller avslås. På kort sikt propositionen ”Modern personalförsörjning för ett användbart försvar”¹⁰ och på längre sikt hur försvarsmakten kan tänka styras politiskt i allmänhet med tanke på möjliga regeringsskiften.

Frågeställningarna blir utifrån detta:

- Vad grundar sig de olika sidornas argument i?
- Är argumenten i huvudsak sakligt eller osakligt underbyggda?
- Finns det en klar partipolitisk tendens bland för/motargumenten?

1.3 Avgränsningar

Jag avser att endast analysera riksdagsdebatten kring proposition 2008/09:140 från den 12 juni 2009 då det skapar en tydlig avgränsning i storlek och omfång för att kunna förhålla mig till det tak på maximalt antal ord som står till förfogande. Det är enkelt att hitta relevant publicerat material som har inverkan på debatten såsom offentliga utredningar och motioner då dessa publiceras offentligt och samlat på riksdagens hemsida.

Debatten har självklart föranletts med lobbyverksamhet, diskussioner och allsköns överenskommelser utanför riksdagen, som självklart påverkar politiken. Men på grund av dess otillgänglighet som skrivet material anser jag det lämpligast och mest rättvisande att bara analysera själva riksdagsdebatten.

Debatten avhandlar långt många fler aspekter av försvarspolitik än bara personalförsörjningen. Jag har dock valt att avgränsa mig till denna fråga då jag tycker att man här finner en förändring där det finns tydliga gränser. Regeringens drivkraft att införa ett system snabbt ger inte utrymme för övergångsperioder med möjlighet till utdragna ändringar vilket gör det möjligt att införa en dimension av svart och vitt. Detta till skillnad från debatten kring neutralitet och alliansfriheten där man genom åren har sett successiva förändringar såsom ökat ansvarstagande i Afghanistan, ansvar att sätta upp en stridsgrupp för EU:s räkning och solidaritetsförklaringen, även att det politiskt sett finns två tydliga sidor. Personalförsörjningsfrågan har i och med enigheten om att förändring på något sätt måste ske, blivit en fråga där det egentligen bara finns två alternativ. Det kan aldrig bli ett tredje alternativ. Likt frågan om hemvärnets storlek där man kan se att det ska utökas, vara på befintlig nivå eller minskas. Faktumet att det bara finns två alternativ är ett axiom för att överhuvudtaget kunna genomföra en dylik analys.

1.4 Tidigare forskning

Som stöd till försvarsmaktens perspektivplanering har FOI, totalförsvarets forskningsinstitut, givit ut en skrivelse¹¹ där man redogör för hur implementeringen av kontraktsanställda förband har gått till i tre europeiska länder med liknande förutsättningar som Sverige. Länderna i fråga är Danmark, Nederländerna och Spanien som alla under början av 2000-talet har övergått från värnpliktsarmé till kontraktsanställda förband. Syftet med skrivelsen var att man från svensk sida skulle kunna dra erfarenheter inför den förändring av personalförsörjning som vi står inför.

¹⁰ Prop. 2009/10:160 Modern personalförsörjning för ett användbart försvar

¹¹ FOI Memo. 2520, *Soldatförsörjning – Redogörelse för modellerna i Danmark, Nederländerna och Spanien*

De huvudsakliga argumenten som framgår av studien¹² till att dessa länder valde att avskaffa eller lägga värnplikten vilande var att behovet av stora förbandsvolymerna har minskat. Detta till följd av en säkerhetspolitisk tolkning av att hot från invasion även i övriga Europa inte anses troligt¹³. Vidare framhöll man svårigheterna med att skicka ut värnpliktiga förband i internationella insatser. Genomgående för alla tre länder i studien är att internationella åtaganden har ökat de senaste decennierna för att numer ses som en av deras försvarsmakters uppgifter, man lägger alltså stor vikt på att kunna skicka iväg förband för att verka utomlands.

Vidare menar Spanien att man behöver en kvalitetsökning jämfört med de massutbildade värnpliktsförbanden man förut har haft.¹⁴ Detta är kopplat till de mer komplexa uppgifter försvarsmakten är tänkt att lösa i de internationella situationerna. Man vill ha färre soldater som man i gengäld kan utbilda under längre tid.

I studien framgår även de problemområden som ländernas försvarsmakter har upplevt efter införandet av kontrakterade förband. Dessa är därmed att ses som potentiella motargument för införandet av kontraktsförband i Sverige. I skrivelsen framgår det att alla tre länder man undersökt upplever stora problem i rekrytering och senare att behålla personal.¹⁵ Detta leder i förlängningen till minskad förmåga att lösa åtagna uppgifter samt att svårigheter att bibehålla kvalitén inom förbanden. Man har i studien även ställt rekryteringsbehovet mot de respektive försvarsmakternas storlek och jämfört med de rekryteringsvolymerna som Svenska försvarsmakten antar i sin perspektivplanering¹⁶. Resultatet är att vi i procentsats till vår försvarsmakts storlekt räknar med att kunna rekrytera i lika mycket eller någon över de jämförda ländernas beräknade behov. FOI:s slutsatser är att även Sverige kan få svårigheter att rekrytera och behålla personal, vilket då ger ett möjligt motargument.

1.5 Disposition

Redovisningen av argumenten i analysen kommer att styras av den kronologiska ordning som argumenten har förekommit i riksdagsdebatten. Det kan verka lite omvänt att inleda med motargument, men jag menar att det blir naturligt eftersom att propositionen i sig själv är grundad i proargument. Debatten förhåller sig kring ett förslag som redan ligger, alltså torde det vara naturligt att debatten inleds med kritik som sedan responderas med ”motargument” som stödjer förslaget.

För att förenkla presentationen av resultatet och öka läsbarheten kommer presentationen att styras av temaområden som författaren tagit fram utifrån analysen. Dessa kommer att tjäna som rubriker under resultatredovisningen och vara återkommande som hållpunkter under analys och diskussionsdelen.

Argumentationsanalysen i sin helhet kommer att ligga som bilaga och under resultatdelen redovisas istället en sammanfattning av argumentationen inom de olika temana. Detta för att analysen i sig är svårläst som text och i vissa avseenden även kan vara svåröverskådlig. Dock finns den med som bilaga för att styrka spårbarheten och således vetenskapligheten bakom slutsatserna.

¹² FOI Memo. 2520, *Soldatförsörjning – Redogörelse för modellerna i Danmark, Nederländerna och Spanien*

¹³ FOI Memo. 2520, *Soldatförsörjning – Redogörelse för modellerna i Danmark, Nederländerna och Spanien*

¹⁴ FOI Memo. 2520, *Soldatförsörjning – Redogörelse för modellerna i Danmark, Nederländerna och Spanien*

¹⁵ FOI Memo. 2520, *Soldatförsörjning – Redogörelse för modellerna i Danmark, Nederländerna och Spanien*

¹⁶ PerP 08 - FORMA

1.6 Metod

För att analysera debatten kommer jag att använda mig av en ”Pro et contra analys¹⁷”, hädanefter benämnd pro-contra, för att sortera argumenten. För att ge tyngd åt saklighetsbedömningen kommer jag sedan att analysera vad argumenten grundar sig i samt huruvida de är sakligt underbyggda. Dels med hänsyn till hur de faktiskt framställs i debatten, men även genom att koppla argumenten mot argument som historiskt har använts, främst i Europa för införandet av respektive personalförsörjningssystem.. Slutligen kommer jag att diskutera innebörden av resultaten i en kontext av troligt bakomliggande faktorer samt möjlig framtida utveckling av försvarspolitiken.

Analysen kommer att ske kronologiskt i debatten. Detta innebär att de argument inom ett ämnesområde som läggs fram först kommer att tjäna som huvudargument för eller emot. Till dessa förhåller sig efterkommande argument stödjande eller motsättande. Detta torde vara det mest rättvisande tillvägagångssättet då debatten utgår från en proposition som partierna skall debattera om, där själva propositionen i sig är jakande i frågeställningen och debatten således inleds med motargumentation från oppositionen med följande repliker. Man kan därför inte direkt tillskriva argumenten någon särskild hierarkisk ordning utifrån om de är ett huvudargument eller ett underargument.

I en analys är risken alltid att den som tolkar inte fångar författarens intention, nyanser eller vilken tyngd vederbörande lägger i argumentet. Men då intentionen inte är att ta ställning till argumenten eller väga dem mot varandra utan bara titta på hur argumenten i sig är uppbyggda finner jag att risken för att feltolkningar skall förvränga arbetet inte föreligger. Den stora förtjänsten med pro-contra analysen är att metoden strukturerar upp argumenten på ett lättöverskådligt och schematiskt sätt vilket är gynnsamt för analysarbetet.

En pro-contra analys är en metod för att åskådliggöra argumenten i en debatt och sortera dem i för och mot, pro och contra. Till skillnad från ”pro aut contra analysen” är inte syftet att komma fram till något eget ställningstagande, utan att objektivt ordna argumenten. Vidare tar pro-contra analysen ansats i vad debattörerna framhåller som de viktigaste argumenten, inte vad jag som författare anser väger tyngst, den har som sagt för avsikt att vara objektiv.¹⁸

Analysen tar avstamp i en spetsformulering, ett påstående som övriga argument sedan förhåller sig bekräftande eller dementerande till. Spetsformuleringens uppgift är att vara så pass precist formulerat att det fångar upp alla argument men att de inte passar in på båda sidor.¹⁹ Pro-contra analysen strukturerar argumenten logiskt i hierarki, över- och underordnade argument, till ett upp och nervänt träd med spetsformuleringen som stam och argumenten med dess underargument växer ut som grenar från stammen.

Spetsformuleringen, F_0 , står överst. Alla argument som direkt stödjer F_0 tecknas $P_{1,2,3\dots n}$, Pro-argument efter hur många argument som stödjer spetsformuleringen. Vice versa gäller för motargument som tecknas $C_{1,2,3\dots n}$, Contra-argument. Underargument som stödjer det första pro-argumentet tecknas $P_{1,2\dots n} P_1$, ett pro-pro argument. Underargument som motsätter sig t.ex. det andra pro-argumentet tecknas $C_{1,2\dots n} P_2$, ett contra-pro argument. Systemet bygger på att det argumentet av högst rang skrivs med beteckning längst till höger, därefter i fallande ordning åt vänster. Utvecklingsmöjligheten är oändlig beroende på antal nivåer av underargument. $C_1 P_2 P_1 C_3$, contra-pro-pro-contra argument må mycket väl förekomma i den

¹⁷ Naess, Arne (1959), *Empirisk semantik*, Arlöv, Berlings 1992

¹⁸ Naess, Arne (1959), *Empirisk semantik*, Arlöv, Berlings 1992

¹⁹ Naess, Arne (1959), *Empirisk semantik*, Arlöv, Berlings 1992

mån det finns argument som motsätter sig ett underargument som stödjer ett annat underargumentet som i sin tur motsätter sig spetsformuleringen!

Exempel:

Spetsformulering: Jag ska åka till Frankrike på semester i sommar

P1 Jag har aldrig varit i Frankrike, jag får uppleva något nytt

C1 P1

Jag har varit i Italien. Norra Italien lär vara rätt likt södra Frankrike.

C1 Det är dyrt

C1 C1

Det är värt pengarna fastän det är dyrt.

P1 C1

Jag kommer inte att kunna göra något annat på min semester eftersom att resan till Frankrike kommer att kosta så mycket.

Värt att lägga märke till är att ett contra-contra-argument i grunden är ett pro-argument, men som inte direkt stödjer spetsformuleringen utan motsätter sig ett motargument. Det kan vara lätt att missta ett contra-contra-argument för ett motargument till spetsformuleringen om man inte är noggrant uppmärksam!

Varje argument som behandlas kommer således att betecknas med en bokstavskombination som beskriver rangordningen för att åstadkomma logisk spårbarhet i systemet.

Vidare kommer varje argument även att betecknas med en bokstav för partipolitiskt ursprung.

(M) = Moderaterna

(Fp) = Folkpartiet

(C) = Centerpartiet

(Kd) = Kristdemokraterna

(S) = Socialdemokraterna

(Mp) = Miljöpartiet

(V) = Vänstern

I den mån det förekommer partipolitiska tendenser bland argumenten kan dessa partier delas in i två block. M, Fp, C, Kd respektive S, Mp, V. Det vill säga regeringspartierna och oppositionspartierna.

1.6.1 Spetsformulering

Utifrån frågeställningarna kommer spetsformuleringen att vara: *Värnplikten skall läggas vilande till förmån för ett frivilligt system baserat på kontraktsanställda soldater.*

Spetsformuleringen måste formuleras såhär snävt för att ge en rättvis bild av argumentationen. Socialdemokraterna talar om att även de vill avskaffa värnplikten, men de vill inte införa det nya system som regeringspartierna har lagt fram i propositionen²⁰. Denna spetsformulering utgår ifrån den idé som regeringspartierna presenterar i sin proposition²¹ och kommer alltså att dela in debattörerna i klara för och mot grupperingar.

²⁰ Prop. 2008/09:140 Ett användbart försvar - Försvarspolitisk proposition

²¹ Prop. 2008/09:140 Ett användbart försvar - Försvarspolitisk proposition

1.7 Källkritik

Protokollet från riksdagsdebatten kommer att utgöra grundstommen för själva argumentationsanalysen då materialet är en primärkälla. Jag anser att det är ett relevant material i sammanhanget då det kan anses som representativt för riksdagspartiernas och i synnerhet de olika blockens försvarspolitiska inriktningar i stort. En så pass stor fråga som försvarets personalförsörjning utgör grundval för vår försvarsförmåga och ger således uttryck för Sveriges försvarspolitiska inriktning. En nackdel är att argumentationsanalysen endast genomförs på en proposition och således endast kan beskriva verkligheten utifrån hur den såg ut just när denna specifika debatt ägde rum. För att med någon tyngd kunna uttala sig om kommande försvarspolitisk hade det behövt genomföras argumentationsanalyser av fler, kommande propositioner i syfte att kunna se förändringstendenser.

Vidare kommer vissa andra propositionen och motioner att beskrivas och refereras till på grund av deras ansedda värde för förståelsen. Exempel är socialdemokraternas motion om ett alternativt personalförsörjningssystem samt nyare och äldre försvarspropositioner. Dessa kommer endast att beskrivas i förståelsesyfte och således inte att analyseras.

2. Teori

För att bedöma den sakliga grunden i argumenten använder jag historiska perspektiv som har legat till grund för införandet och avskaffandet av olika personalförsörjningssystem för försvarsmakter runt om i Europa. Nedan presenteras värnpliktsystemet och yrkesarmésystemet ur en pro-aspekt, det vill säga argument som historiskt lagts fram för respektive system.

2.1 Värnpliktsystemet

Tanken om värnplikt är sprungen ur det ökande manskapsbehov man i 1700-talets Frankrike, men senare även runt om i Europa, ansåg sig ha. Ett lands militärmakt med yrkesarméer hade förut varit en avvägning av hur många män i arbetsför ålder man kunde avvara utanför produktionen, det som de facto byggde upp landets ekonomi.²² Med värnplikten kunde man mobilisera större storlek på arméerna än sina motståndare, samtidigt som man endast tog arbetsföra män i anspråk under en kortare tid.²³ Värnplikten har även kommit att förknippas med demokratisering då man gjorde statens politik till allmänt intresse, men även för att man köpte befolkningens godtyckte för värnplikten genom eftergifter såsom rösträtt och ökat inflytande.²⁴ Så även i Sverige när rätten till att rösta blev starkt kopplad till värnpliktsfrågan.²⁵ När allmänheten var statens militärmakt försvann även möjligheten för staten att förtrycka sin befolkning med militärmakt. Värnplikt har även använts som instrument för att ena landet befolkning kring en nationalkänsla. Detta har bland annat varit fallet i Italien.²⁶

Under 1800-talets senare hälft fick värnpliktsarmén högre status i och med preussarnas lyckade anfall mot Frankrike där de visade att en välutbildad värnpliktsarmé var krigsduglig.²⁷

²² Ericson, Lars (1999), *Medborgare i vapen*, Lund, Historiska Media 1999

²³ Smedberg, Marco (2004), *Krigföring – Från Austerlitz till Bagdad*, Stockholm, Elanders Gotab 2004

²⁴ Ericson, Lars (1999), *Medborgare i vapen*, Lund, Historiska Media 1999

²⁵ Ericson, Lars (2003), *Svensk Militärmakt – Strategi och operationer i Svensk militärhistoria under 1500 år*, Stockholm, Elanders Gotab 2003

²⁶ Ericson, Lars (1999), *Medborgare i vapen*, Lund, Historiska Media 1999

²⁷ Ericson, Lars (2003), *Svensk Militärmakt – Strategi och operationer i Svensk militärhistoria under 1500 år*, Stockholm, Elanders Gotab 2003

Men det som medförde värnpliktsarméernas stora genombrott var det drastiskt ökande behovet av antalet soldater vid världskrigens inbrott kring sekelskiftet vid 1900-talet. Värnpliktstanken har sedan dess funnits kvar, genom nästa världskrig och under kalla kriget för att säkra länders massiva försvarsförmåga vid händelse av krig.

2.2 Yrkesarmé

Vid Sovjetunionens fall började också rädslan för invasion sakta men säkert att dö ut.²⁸ En rädsla som helt hade styrt storleken på Europas försvarsmakter. På grund av de stora soldatmassorna som fodras är det väldigt kostsamt att hålla alla dessa arméer tillräckligt välutbildade. Till detta kommer politiska påtryckningar om besparingsutrymme ur den minskande hotbilden.²⁹ Den teknologiska utvecklingen gör att materielkostnaderna börja uppta allt större plats av den redan minskande försvarsbudgeten.³⁰ Värnpliktsarméer tenderade att bli teknologiskt och utbildningsmässigt underutvecklade samtidigt som behovet av teknologiskt avancerade och välutbildade arméer steg.³¹

Under 1990-talet utvecklas det forna försvarssamarbetet NATO allt mer mot att bli ett samarbete för fredsbevarande genom non-article 5 insatser³², man ser fortfarande nyttan av att ha ett kraftfullt militärt samarbete men legitimiteten hade lite försvunnit när det stora världskrigshotet var borta.³³ Cottey m.fl. beskriver hur gamla kommuniststater i Europa, bland andra Polen vid millennieskiftet övergått till en yrkesarmé på grund av den minskade hotbilden. Vidare beskriver han mindre staters ökande vilja att delta i NATO³⁴, som en form av gemensam försvarsresurs som garanti för att det fortfarande skulle finnas hjälp vid invasion men utan att ständigt behöva stå med alla styrkor i beredskap. Denna nya inriktning krävde inte längre massarméer utan mobila och flexibla och interoperabla styrkor vilket Polen insåg och därmed skar ner sin armé i storlek för att satsa på fler lättroliga och luftmobila förband.³⁵

Med början på 1950-talet började en ny konflikttrend ta över uppmärksamheten för världens stormakter. Frankrike och Storbritannien fick erfara befrielsekrig från kolonialstater, främst i Afrika.³⁶ Detta utvecklade i många stycken synsättet på krigföring, bland annat inom brittiska SAS, special air service, som utvecklade och spred "Hearts and minds"³⁷ konceptet som inriktade sig på att vinna lokalbefolkningens förtroende för att nå framgång. Detta var en helomvändning mot världskrigens stora slag.

²⁸ Cottey, Andrew Edmunds, Timothy and Forster Anthony (2002) *The challenge of military reform in postcommunist Europe: building professional armed forces*, New York, Palgrave Macmillan 2002

²⁹ Cottey, Andrew Edmunds, Timothy and Forster Anthony (2002) *The challenge of military reform in postcommunist Europe: building professional armed forces*, New York, Palgrave Macmillan 2002

³⁰ Cottey, Andrew Edmunds, Timothy and Forster Anthony (2002) *The challenge of military reform in postcommunist Europe: building professional armed forces*, New York, Palgrave Macmillan 2002

³¹ Ericson, Lars (1999), *Medborgare i vapen*, Lund, Historiska Media 1999

³² Icke artikel 5 betyder mindre inskränkningar i restriktioner om våldsanvändningar; ex. artikel 6 eller 7. http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm 2010-06-08

³³ http://www.nato.int/nato-welcome/pdf/nato_security_en.pdf 2010-06-08

³⁴ Cottey, Andrew Edmunds, Timothy and Forster Anthony (2002) *The challenge of military reform in postcommunist Europe: building professional armed forces*, New York, Palgrave Macmillan 2002

³⁵ Cottey, Andrew Edmunds, Timothy and Forster Anthony (2002) *The challenge of military reform in postcommunist Europe: building professional armed forces*, New York, Palgrave Macmillan 2002

³⁶ Paret, Peter (1986), *Makers of modern strategy – From Machiavelli to the nuclear age*, New York, Princeton university press 2000

³⁷ Connor, Ken (1998), *Elitstyrka SAS – Från ökenkrigare till ghost force*, Nörhaven Paperback A/S 2003

Sedan slutet på kalla kriget har typen av konflikter som västvärlden hanterar avsevärt bytt skepnad. Sedan kalla kriget tagit slut och hotet om ett storskaligt krig mellan öst och väst tynat bort har fokus för Europas försvarsmakter flyttats utåt mot fredsfrämjande insatser, dels av humanitära angelägenheter men även på grund av internationella påtryckningar från stormakter att bidra till den internationella säkerheten.³⁸

Västvärldens och i synnerhet Sveriges motivation till att ta sig an konflikter som Bosnien och Kosovo har sitt ursprung i såväl rent humanitära skäl som utrikespolitiska.³⁹ Sveriges regering menar att vi tillsammans med andra länder bygger säkerhet⁴⁰, man menar att Europas säkerhetsläge direkt och indirekt påverkar oss genom exempelvis flyktingströmmar och politisk stabilitet. Med bakgrund av Polen och andra forna kommuniststaters med traditionella värnpliktsarméers utveckling menar Cottey att man kan dra slutsatsen att Europas framtida markstridsförband kommer att behöva vara rörliga och flexibla. För att snabbt kunna sättas in i olika typer av konflikter i andra länder, världen över.⁴¹ Vidare menar han att styrkor måste vara interoperabla både mellan försvarsgrenar och mellan länder då framtidens konfliktbekämpning bygger mycket på kombinerade förband,⁴² infanteri understödda av enstaka stridsvagnar eller från attackflyg, länder som arbetar tillsammans.

Den varierande skepnaden på dagens konflikter, allt från reguljära krig till counter-insurgency⁴³ ställer krav på mer flexibla styrkor med förmåga att lösa ett bredare register av uppgifter.

I SFS⁴⁴ kan man läsa att en totalförsvarspliktig, värnpliktig som har krigsplacerats, är skyldig att tjänstgöra inom totalförsvaret.⁴⁵ Man kan således med lagens kraft inte tvinga någon som fullgjort värnplikt att delta i internationella insatser. Därmed finns ett behov av ett annat personalförsörjningssystem för att förse de internationella missionerna med personal, rekryterad på frivillig grund.

Under den säkerhetspolitiska omvärldsbeskrivningen i propositionen⁴⁶ beskriver regeringen att ett hot mot Sverige fortsatt är osannolikt och att situationen i vårt direkta närområde är att beakta främst med tanke på Ryssland, men inte som direkt allvarlig. Utöver detta beskriver man, med Georgienkriget som exempel, hur trender inom konflikter går mot allt snabbare uppkomna sådana och betraktar detta som en säkerhetspolitisk utmaning.⁴⁷

Detta får som konsekvens att de berör oss mer indirekt än direkt. Dessutom finns så pass många konflikter att det på förhand är svårt att veta vilken som kommer att ha inverkan på oss. Med bakgrund av detta uppfattas det för oss som att konflikterna har uppstått plötsligt när de väl har nått så långt att de intresserar oss och känner behov av att agera. Således kortas vår tid från identifiering av behov av att ingripa till dess att insatsen bör sättas igång och behovet av förband med kort mobiliseringstid ökar.

³⁸ Cottey, Andrew Edmunds, Timothy and Forster Anthony (2002) *The challenge of military reform in postcommunist Europe: building professional armed forces*, New York, Palgrave Macmillan 2002

³⁹ Prop. 2008/09:140 Ett användbart försvar - Försvarspolitisk proposition

⁴⁰ Prop. 2004/05:5 Vårt framtida försvar

⁴¹ Cottey, Andrew Edmunds, Timothy and Forster Anthony (2002) *The challenge of military reform in postcommunist Europe: building professional armed forces*, New York, Palgrave Macmillan 2002

⁴² Cottey, Andrew Edmunds, Timothy and Forster Anthony (2002) *The challenge of military reform in postcommunist Europe: building professional armed forces*, New York, Palgrave Macmillan 2002

⁴³ Galula, David (1964), *Counterinsurgency warfare – Theory and practice*, Westport, Praeger security international 2006

⁴⁴ Svensk författningssamling

⁴⁵ Lag (1994:1809) om totalförsvarsplikt

⁴⁶ Prop. 2008/09:140 Ett användbart försvar - Försvarspolitisk proposition

⁴⁷ Prop. 2008/09:140 Ett användbart försvar - Försvarspolitisk proposition

3. Avhandling

3.1 Empiri

3.1.1 Huvudsakliga contraargument

Kostnad

Det vanligast förekommande argumentet mot regeringens proposition är kostnaden. Både att den faktiska pengasumman är för hög, men även att den beredskap som regeringen vill köpa för pengarna är omotiverad.⁴⁸ På den här punkten är de olika sidorna dessutom inte överens i sak. Socialdemokraterna, som har väkt en motion⁴⁹ med en alternativ lösning till regeringens proposition⁵⁰, menar att man kan spara upp mot 2 miljarder med deras system. Detta ifrågasätts från regeringssidan som hävdar att det system som socialdemokraterna har kommer att bli dyrare.⁵¹

Det oppositionen vill framhäva som stödargument för den, enligt dem, onödigt höga kostnaden är att det inte inom överskådlig framtid föreligger hot om invasion mot landet och därav behöver man inte den höga beredskap som regeringen förordar.⁵² Dessutom trycker man på att den ersättning som det talas om för soldaterna och som regeringen har grundat sina beräkningar på, 17000 kr/månad inte kommer att vara lockande nog för att fylla upp systemet med soldater och därmed att beräkningarna är för låga och inkorrekta.⁵³

Regeringspartierna menar dock att man kommer att utgå från de resurser som idag tillförs Försvarsmakten, det kommer alltså inte att bli dyrare än idag med det nya systemet.⁵⁴

Ytterligare påpekar regeringen att oppositionen själva inte har någon klar finansiering av sitt system.⁵⁵

Rekrytering

Vanligt förekommande argument är även rekryteringssvårigheterna som man från oppositionens håll erfar, hänvisandes till internationella erfarenheter. Vidare framhäver man svårigheterna i att behålla personalen när de väl är rekryterade, något som även det stödjer sig på internationella erfarenheter. Om andra länder har upplevt problem med rekrytering och att behålla personalen skulle det vara troligt att även Sverige kan uppleva dylika problem.⁵⁶

Dessa argument kommer undan nästan utan motargument, vilket tyder på att man från regeringssidan accepterar detta som ett faktum. Detta underbyggs i de motargument man dock finner. Man hävdar att det kommer att bli en utmaning för försvarsmakten och att konkurrensen är nyttig. Försvarsmakten måste bli bättre på att locka människor till sig som man uttrycker det.⁵⁷

⁴⁸ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁴⁹ Motion 2008/09:Fö5 med anledning av prop. 2008/09:140 Ett användbart försvar

⁵⁰ Prop. 2008/09:140 Ett användbart försvar - Försvarspolitisk proposition

⁵¹ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁵² Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁵³ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁵⁴ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁵⁵ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁵⁶ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁵⁷ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

Omotiverad beredskap

Som tidigare nämnt motsätter sig oppositionen den höjda beredskap i det system som propositionens mening innebär. Oppositionen hänvisar till att det inte föreligger något hot mot Sverige inom överskådlig tid och därmed att beredskapen är onödig och dyr.⁵⁸

Regeringspartierna framhäver det internationella perspektivet för att motivera beredskapen.

Dels genom att dagens konflikter ofta är korta och kommer plötsligt och dels genom att beredskap för insatser i vårt närområde kommer att bidra till ökad Svensk säkerhet.⁵⁹

Kontringen till detta är att det inte är trovärdig varken utifrån de budgetförutsättningar som vi har men inte heller när man släpper den civila beredskapen inom landet.⁶⁰

Folklig förankring

Socialdemokraterna framhäver värnplikten som demokratiskt instrument. De menar att försvarsmaktens yttersta existensberättigande utgörs av förmågan till att försvara vårt territorium och att detta borde vara alls plikt, allas ansvar som man uttrycker det. Men en frivilligt anställd försvarsmakt skulle den folkliga förankringen, det gemensamma ansvaret försvinna tror man.⁶¹

Vidare menar oppositionen på att ett anställt försvar skulle skada vår neutralitet och alliansfrihet, något som länge har varit ledord inom den Svenska säkerhetspolitiska inriktningen⁶².

Det viktigaste motargumentet som framförs mot detta är att vi i dagsläget inte kan påstå att vi har någon allmän värnplikt. Moderaterna tycker att cirka 5 procent knappast kan räknas som allmän värnplikt och därmed att socialdemokraternas argument med allas ansvar och kopplingen mot folklig förankring blir verkningslös.⁶³

Övriga argument

Vänsterpartiet anser att om man väljer att lägga värnplikten vilande så kommer det att vara mycket svårt att återuppta den igen, något som regeringspartierna motsätter sig och hävdar att det är upp till regeringen att besluta om höjd beredskap och därmed att återinföra allmän värnplikt.⁶⁴

Yttermera påpekas en, från oppositionen påstådd, hets med att genomdriva propositionen fastän den inte skulle vara färdigarbetad eller helt genomtänkt. Detta skall enligt oppositionen bero på regeringspartiernas vilja att få igenom propositionen⁶⁵ medan man fortfarande vet att man är i majoritet, det vill säga innan det stundande riksdagsvalet.

Orden yrkessoldat och yrkesarmé verkar för båda sidor vara känsliga ord. Detta exploaterar oppositionen kraftigt och hävdar att vi kommer att få en yrkesarmé. Regeringspartierna motsätter sig då självklart med att det inte är tal om någon yrkesarmé, inte ens att huvuddelen av personalen skulle vara heltidsanställda.⁶⁶

⁵⁸ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁵⁹ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁶⁰ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁶¹ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁶² <http://www.sweden.gov.se/sb/d/9497/a/138094> 2010-05-06

⁶³ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁶⁴ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁶⁵ Prop. 2008/09:140 Ett användbart försvar - Försvarspolitisk proposition

⁶⁶ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

Det förekommer en meningsskiljaktighet mellan regeringspartierna och oppositionen om huruvida det i propositionen⁶⁷ föreslagna systemet är frivilligt eller inte.⁶⁸ Oppositionen hävdar att det innebär mer tvång i och med att man redan efter några månader skriver kontrakt som är tvingande. Regeringen å sin sida menar att det system som socialdemokraterna företräder innebär mer plikt då de vill fortsätta med värnplikt som första steg i utbildningen.⁶⁹ Kopplat till detta menar oppositionen att det att ett insatstvång dels kommer att bli svårt att genomdriva men också att det inte är bra personalpolitik att tvinga ut någon i internationell tjänst.⁷⁰ Som motargument hävdar regeringspartierna att de som utbildar sig i två år till ett yrke kommer troligt att vilja åka ut.⁷¹

Slutligen menar oppositionen att det kommer att vara en väldigt omfattande process att övergå till ett frivilligt system. Det är många lagar som måste ändras, många ställningstaganden i relaterade frågor som måste tas som exempelvis arbetslagstiftning.⁷²

3.1.2 Huvudsakliga proargument

Tillgänglighet

Med ledorden användbarhet och tillgänglighet argumenterar regeringssidan för ett system baserat på frivillighet. Användbarheten återkommer i en egen rubrik.

Man menar frekvent återkommande från regeringens sida att ökad tillgänglighet är ett krav för att möta framtidens hotbildsutveckling och att värnplikten inte kan möta dessa krav på ett tillfredsställande sätt.⁷³ De konflikter som idag utspelar sig är ofta snabbt uppkomna och även snabbt över. Det hänvisas till kriget i Georgien 2008 när man vill exemplifiera denna typ av konflikter. Vidare hänvisar man till den solidaritetsförklaring⁷⁴ som ratificerats och menar att Sverige inte kan stå utanför konflikter i vårt närområde då dessa i allra högsta grad även kommer att drabba oss själva. Till detta bygger man på med att vi skapar säkerhet tillsammans med andra för att slutligen förklara det socialdemokratiska förslaget som osolidariskt för att man sänker den internationella ambitionen.⁷⁵

Dessa argument mottas inte direkt, dock ser man under kostnadsrubriken att oppositionen tycker att våra internationella åtaganden kostar för mycket.⁷⁶

Användbarhet

Ett annat av regeringens vanligt förekommande argument är användbarheten.

Regeringspartierna framhäver att det system vi har idag, värnpliktssystemet, inte är anpassat efter de uppgifter som försvarsmakten är tilldelade.⁷⁷ Detta grundar sig i att pliktsskyldig personal inte med Svensk lag kan tvingas att göra internationella insatser. Därav den frivilligbaserade utlandsstyrkan. Problemet med denna är enligt regeringen att inte tillräckligt många av de soldater man utbildar faktiskt kommer till användning, det handlar om några fåtal procent. Dessutom upplöses förbandet så fort man kommit hem och därmed går

⁶⁷ Prop. 2008/09:140 Ett användbart försvar - Försvarspolitisk proposition

⁶⁸ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁶⁹ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁷⁰ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁷¹ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁷² Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁷³ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁷⁴ Prop. 2008/09:140 Ett användbart försvar - Försvarspolitisk proposition

⁷⁵ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁷⁶ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁷⁷ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

värdefulla erfarenheter och dyrbar samövningstid till spillo, man splittrar förbandet när det levererar som bäst effektivitet.⁷⁸

Ytterligare framhäver man att man inte längre krigsplacerar värnpliktiga, än mindre repetitionsutbildar dem och att vi därför inte har något försvar att tala om.⁷⁹

Återigen påpekar man att dagens konflikter kommer och går snabbt, därför haltar ett system som är baserat på mobilisering när det tar upp till tre år att fullt ut mobilisera en sådan försvarsmakt.⁸⁰

Regeringspartierna är mycket tydliga på punkten att alla försvarsmaktens förband skall kunna användas till alla försvarsmaktens uppgifter, det skall alltså inte finnas speciella förband för att sköta internationella åtaganden.⁸¹

Slutligen menar regeringen att det är fråga om inställning till internationella insatser. Dessa skall enligt moderaterna inte betraktas som något ovanligt och främmande utan som en del av det normala.⁸² Att Sverige har internationella åtaganden är att ses som en självklarhet.

Även denna punkt står obestridd, men återkommer igen under kostnadsargumenten.

Oppositionen trycker hårt på att denna användbarhet kommer att kosta långt mycket mer pengar än vad vi lägger idag och de menar att man inte är beredd att lägga dessa pengar.⁸³

Övriga argument

Regeringen hänvisar till internationella erfarenheter som säger att man får högre kvalitet på förbanden med ett kontraktsanställt försvar. Soldater stannar kvar under längre tid, får större erfarenhet och förbandet blir mer samtränat.⁸⁴

Slutligen drivs en diskussion om jämställdhet där stor meningsskiljaktighet råder. Regeringen menar att med frivillig rekrytering så blir förutsättningarna lika för alla att söka in och att detta skulle främja jämställdheten inom försvarsmakten.⁸⁵ Regeringssidan hänvisar till hemvärnet i Dalarna där man har provat rekrytering på lika grunder och uppnått hälften män och hälften kvinnor.⁸⁶ Oppositionen och då i synnerhet vänsterpartiet menar att värnplikt men kvotering mest främjar jämställdheten.⁸⁷

3.2 Analys av argumentens grund och saklighet

I argumentationen märker man tydligt en uppdelning mellan regeringspartierna och oppositionspartierna. Det går alltså att klart urskilja partipolitiska tendenser i form av en blockindelning. Regeringspartierna har ett fåtal huvudargument som det försöker att underbygga med ett djup. Snarlika argument förekommer ofta, där man utifrån olika infallsvinklar försöker stödja de huvudsakliga argument man lagt fram. Det märks tydligt att man inom regeringen har en enad linje som man vill hålla på för att argumentera för propositionen.

Oppositionen däremot har relativt många huvudargument som motsätter sig propositionen, en bredd av punkter som från olika håll skjuter mot det nya förslaget.

⁷⁸ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁷⁹ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁸⁰ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁸¹ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁸² Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁸³ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁸⁴ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁸⁵ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁸⁶ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁸⁷ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

3.2.1 Kostnad

Detta argument har främst sin grund i det faktum att det inte bedöms finnas något hot mot Sveriges territorium inom överskådlig framtid. Med anledning av detta tycker oppositionen sig inte kunna motivera en försvarsbudget motsvarande dagens eller högre. Att man vill dra ner budgeten med 2 miljarder

Varken regeringspartierna med propositionen⁸⁸ eller socialdemokraterna med sin motion⁸⁹ har någon genomförlig kostnadsberäkning utan hänvisar till kommande budgetar. På grund av detta blir argumentation och motargumentation något av en spekuliation. Man grundar sig på antaganden om hur mycket motpartens system kommer att kosta. Det enda man kan ta för faktiskt är det faktum att oppositionen vill lägga mindre pengar på försvarsmakten än regeringspartierna.

Cottey m.fl. menar att den teknologiska utvecklingen gör att materialanslag upptar allt större del av försvarsbudgeten. En försvarsmakt med expeditionär förmåga, där förbanden skall kunna lösa uppgifter inom hela konfliktskalan, kan man anta att detta medför ett större behov av olika sorters teknisk hjälputrustning.⁹⁰ Detta ska ställas mot en försvarsmakt dimensionerad för invasionsförsvar; en typ av uppgift, troligtvis samma plats. Resultatet av detta resonemang är att det inte enbart är personalförsörjningssystemet som utgör kostnadsökning, utan oavsett system så kommer kostnaden att öka.

3.2.2 Rekrytering

Frågan grundar sig, som jag ser det, i en politisk motsättning. I argumenten ger man uttryck för en oro att försvaret inte skall lyckas fyllas upp med personal och att man kommer att ha svårigheter med att behålla personalen tillräckligt länge.⁹¹ Då man inte pratar om vilka konsekvenser detta kan innebära för försvarsförmågan utan bara lägger fram det som ett konstaterande tolkar jag det som en allmän motsättning till ett frivilligt rekryteringssystem. Jag ser det som ett sätt att försöka framhäva de positiva med värnpliktssystemets tillförlitliga personalförsörjning. Det läggs fram argument som att det framtida personalförsörjningssystemet måste vara oberoende av ekonomiska konjunktursvängningar, vilket värnpliktssystemet i allra högsta grad är.⁹²

Sakligheten i argumenten är hög. Det hänvisas till ospecificerade internationella erfarenheter, men då FOIs rapport⁹³ med resultat som pekar på att Sverige skulle kunna råka ut för just dessa svårigheter i rekryteringen kan man anta att hänvisningen är relevant. Det finns även en inbyggd logik i argumentationen. Ett system byggt på plikt är oberoende av ekonomisk konjunktur, därav blir ett system som bygger på frivillighet i högre grad känsligt för svängningar i konjunkturen.

3.2.3 Omotiverad beredskap

Som argumentationen lyder tycker jag mig märka andra underliggande faktorer än vad som presenteras. En tillbakahänvisning mot ekonomin är rätt självklar, högre beredskap kostar

⁸⁸ Prop. 2008/09:140 Ett användbart försvar - Försvarspolitisk proposition

⁸⁹ Motion 2008/09:F65 med anledning av prop. 2008/09:140 Ett användbart försvar

⁹⁰ Cottey, Andrew Edmunds, Timothy and Forster Anthony (2002) *The challenge of military reform in postcommunist Europe: building professional armed forces*, New York, Palgrave Macmillan 2002

⁹¹ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁹² Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁹³ FOI Memo. 2520, *Soldatförsörjning – Redogörelse för modellerna i Danmark, Nederländerna och Spanien*

mer. Oppositionen menar att trovärdigheten med hög beredskap urholkas om vi inte har något civilförsvaret, det vill säga att vi inte har tillräcklig beredskap för att möta ett eventuellt invasionshot.⁹⁴

Det jag tycker man undviker, och som regeringen påtalar är den internationella aspekten. Oppositionen har traditionellt stått för solidariskt ansvar för medmänniskor, men menar här att det är för dyrt att ta det ansvar som vi nu tar.⁹⁵ Den underliggande aspekten tror jag, som inte framgår i argumentationen, är oppositionens lika traditionella avståndstagande till NATO. Genom de internationella insatser vi idag deltar i och genom NBG konceptet kan komma att delta i kommer vi närmre andra länders försvarsmakter. Detta har en självklar påverkan på vår neutralitet och alliansfrihet, vilken oppositionen sätter högt värde på. Det argumentationen istället borde ge uttryck för är ambitionsnivån för våra internationella åtaganden.

Sakligheten i argumentationen förefaller relativt låg. Eftersom att något hot om invasion inte föreligger samt att oppositionen är än mer drivande inom kostnadsbesparingar vore det orimligt med ett förslag som innebar högre beredskap för civilförsvaret.

Dessutom ger man från oppositionen uttryck för att soldater i beredskap skulle gå och sparka grus på kaserngården i väntan på att bli insatta. Detta finns det inga belägg för i propositionen. Regeringens förslag innebär att de soldater som står i beredskap skall tränas och fortsätta utbildas. När de inte är i beredskap skall de vara sysselsatta med annan verksamhet utanför försvarsmakten som jobb eller studier.

3.2.4 Folklig förankring

Detta argument tar sin grund i en klart partipolitisk fråga. Argumentet stöds av teorin från Frankrike där frågan om allmän värnplikt låg väldigt nära frågor om utökad rösträtt.

Värnplikten kan ses som ett ansvar som var och en skall ta för att rättmätigt åtnjuta den frihet som vi tillsammans skyddar och upprätthåller. Läger man istället detta ansvar hos staten och rekryterar på frivillig basis för man automatiskt folket längre från makten. Det är inte längre de som sitter på det yttersta maktmedlet, förmågan till väpnad strid.

Detta kan bli problematiskt i aspekten att färre skyldigheter även betyder att man har minskad rätt att ställa krav på rättigheter. Man skulle kunna likna det vid ett företag; i aktiebolag får aktieägarna vara med och bestämma genom att de har betalat sin insats. I andra bolagsformer är det styrelsen som ensam bestämmer.

Vidare menade Ericson att värnplikten, del gemensamma skyldigheten stärker nationalkänslan.⁹⁶ Utan denna plikt tappas en del av kopplingen mellan individen och landet, en koppling som kan vara till gagn i andra sammanhang som till exempel motivationen att hjälpa staten att bygga ett starkt socialt skyddsnät genom att betala skatt.

3.2.5 Tillgänglighet

I grunden blir även debatten kring den här frågan partipolitisk. Faktumet att man får högre tillgänglighet är inte det som är emotsatt, däremot anledningen till varför vi skall ha hög tillgänglighet. Hög tillgänglighet är till nytta för att Sverige ska kunna ingripa i konflikter som utspelar sig runtom i världen snarare än att försvara vårt eget territorium. Detta just av de anledningar som Cottey beskriver; ett nationalförsvaret kräver en stor mängd soldater.⁹⁷ Att ha

⁹⁴ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁹⁵ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁹⁶ Ericson, Lars (1999), *Medborgare i vapen*, Lund, Historiska Media 1999

⁹⁷ Cottey, Andrew Edmunds, Timothy and Forster Anthony (2002) *The challenge of military reform in postcommunist Europe: building professional armed forces*, New York, Palgrave Macmillan 2002

hög tillgänglighet med dessa mäktar inte ett lands ekonomi med i fredstid, likväl räcker inte de få soldater som vi faktiskt har råd att ha tillgängliga till för ett försvar av landet.

Regeringen menar att vi genom interaktion med andra länder i konflikthärda runt om i världen skapar säkerhet och förordar därför en armé med hög tillgänglighet för att kunna skickas ut i världen.⁹⁸

3.2.5 Användbarhet

Här grundar sig argumentationen dels kring ekonomisk effektivitet men i viss mån även om ett ideologiskt ställningstagande för internationella insatser.

Som den Svenska pliktlagen står skriven medges inte utrymme att skicka värnpliktiga soldater med tvång i internationella insatser. Själva tanken med värnplikten från början var att säkra landets försvar och därmed befolkningens frihet. Att använda befolkningen för att försvara sitt land är logiskt. De måste vara beredda att betala priset för att kunna åtnjuta de fri- och rättigheter som de annars riskerar att bli av med. Internationella insatser och därmed internationell säkerhet är, hur mycket regeringspartierna än försöker framhålla den aspekten⁹⁹, inte lika direkt kopplat till ett utomstående lands befolknings åtnjutande av fri- och rättigheter. Därav är det inte heller lika lätt att motivera varför man med tvång skulle kommendera någon att göra en internationell insats.

Den ekonomiska aspekten utgörs av det faktum att försvarsmakten inte får tillräcklig användning av de soldater de utbildar, för få söker utlandstjänstgöring. Problemet ligger i att man utbildar med tvång och därefter med frivillighet rekryterar för internationella insatser. Om man slår ut kostnaderna för att utbilda soldater gäller det logiska sambandet att ju fler soldater man utbildar och som inte söker till internationella insatser, desto dyrare blir den totala kostnaden för varje soldat som åker utomlands. När det som i nuläget bara är några få procent som väljer att åka blir kostanden omotiverat hög menar regeringen.¹⁰⁰ Ytterligare ett problem är att det system man utbildar värnpliktiga i är dimensionerat efter invasionsförsvarets krav.¹⁰¹ Därför behöver man påkosta ännu mer utbildning för att de soldater som väl har sökt skall vara anpassade för de uppgifter som nu ställs.

Själva användbarheten har enligt mig en nyans av partipolitiskt motsättande till oppositionens ovilja att militärt sammankopplas till EU och NATO med hänsyn till neutralitet och alliansfrihet. Regeringspartierna har en mer liberal syn på samarbete med andra militärmakter och överstatliga organisationer. De värderar inte neutralitets och alliansfrihetspolitiken så högt som oppositionspartierna, tvärt om talar de öppet om hur säkerhet byggs i samarbete med andra länder som ett argument för att rättfärdiga Sveriges åtagande i internationella insatser.

3.3 Diskussion av resultatet

3.3.1 Argumentens grund

Utifrån analysen kan man läsa att hela argumentationen grundar sig i något större än bara frågan om vilket personalförsörjningssystem som ska förse försvarsmakten med personal. Hela grunden i debatten är egentligen den anledning varför man överhuvudtaget vill ändra personalförsörjningssystem; nyttjandet av försvarsmakten. Regeringspartierna vill nyttja försvarsmakten mer, i synnerhet i internationella sammanhang medan oppositionspartierna

⁹⁸ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

⁹⁹ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

¹⁰⁰ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

¹⁰¹ Se bilaga 1 - Argumentationsanalys

motsätter sig det internationella nyttjandet som vi har idag och gärna ser en återgång mot territorialförsvaret. I förlängningen blir det även en fråga om Svensk säkerhets- och utrikespolitik i stort. Nyttjandet av Svensk militär kan få konsekvenser, positiva som negativa, för neutralitetspolitiken, alliansfriheten och våra relationer i Europa. Våra möjligheter att påverka den internationella politiken kan stärkas, men samtidigt tar vi oss moraliska friheter att intervensera i någon annans land och självbestämmanderätt vilket kan medföra politiska konflikter på internationell nivå.

Som jag ser det tar argumenten sin grund i en större politisk debatt som yttrar sig i skepnaden av debatten kring försvarsmaktens personalförsörjningssystem.

3.3.2 Argumentens saklighet

Argumenten genom hela debatten är till största del inte sakligt underbyggda. I de allra flesta av fallen kan man hitta kopplingar till hur andra länder och Sverige historiskt har argumenterat för och emot värnplikt. På så vis underbyggs argumenten något, men som sagt framkommer detta inte i själva debatten. Som beskrivet i teoridelen ser man i Europa tendenser på att minskad yttre hotbild har lett till omorganisering av försvarsmakterna enligt det förslag som nu ligger i Sverige. Samma argument med flexibilitet och användbarhet har använts.

I andra länder spelar samarbete med andra länder och organisationer dock mycket större roll än här i Sverige. Närmande till NATO är positivt framförallt i forna kommuniststater där man vill ta så mycket avstånd från sitt historiska styre som möjligt. Sveriges långt gångna neutralitetspolitik och alliansfrihet hindrar detta som ett starkt argument i debatten, men det finns tydliga indikationer att regeringspartierna vill använda detta som argument. Inte minst genom uttalanden om att säkerhet byggs tillsammans, men även genom att återigen ta på sig ramansvar för Nordic battle group.

Motargumenten avseende kostnadsfrågan finns inte riktigt stöd för i teorin. Det har historiskt hävdats att värnpliktsarméer kostar mer att hålla på grund av den stora personalvolymen. Således torde det bli billigare med en mindre fast anställd yrkesarmé. Skillnaden är troligt ambitionen för internationella insatser, en prioriteringsfråga om hur mycket vi ska satsa på att använda våra förband. För i slutändan är det användandet som är den avgörande kostnadsskillnaden mellan regeringens och oppositionens förslag vad mig beträffar.

Rekryteringsproblematiken däremot finns klart stöd för. Detta framgår med all önskvärd tydlighet ur FOI:s rapport¹⁰². Länder i Europa som nyligen har infört ett liknande system som Sverige nu står i begrepp att göra har upplevt svårigheter att rekrytera och behålla personal. Detta är en tämligen allvarlig fråga, som jag anser inte får tillräckligt genombrott i debatten. Dels för att den inte läggs fram tillräckligt hårt, men säkerligen också för att regeringen väljer att förminska ett argument som så starkt motarbetar deras agenda.

Att argumenten i huvudsak inte är sakligt underbyggda är egentligen inte så konstigt när man analyserar argumenten, dessa grundar sig ofta i värderingar. Hela debatten blir därmed fylld av argument som inte motsätter varandras riktighet eller saklighet, utan grundar sig i olika uppfattningar om hur saker bör förhålla sig för att systemet ska vara tillfredsställande. Det som uppstår i debatten är då en värdekonflikt om sakinnehållet¹⁰³. Sakliga argument går att ordna efter deras relevans för frågan, men värderingar är oftast oberoende av relevansbedömning. Det man tycker, det tycker man helt enkelt.

¹⁰² FOI Memo. 2520, *Soldatförsörjning – Redogörelse för modellerna i Danmark, Nederländerna och Spanien*

¹⁰³ Kallenberg, Kjell och Larsson, Gerry (2006) *Direkt ledarskap*, Davidssons tryckeri 2006

Repliker tenderar att bli mer osakliga samt komma längre och längre från ämnet. Detta kan bero på att de torde vara lättare att vara saklig när man har förberett anföranden. När det har funnits tid att underbygga argumentationen med research och på så vis fått rimlig tid att underbygga med fakta. Replikerna går mer mot att vara av generell ideologiska motsättningar. När det inte är möjligt att underbygga med fakta får svaren komma utifrån egna värderingar. Detta medför att sakligheten i debatten är som högst i huvudanföranden, det är dessa som ger upphov till huvudargumenten. Replikerna tjänar istället som bidragare till underargument.

3.3.3 Partipolitiska tendenser i argumentationen

Det är egentligen inte märkvärdigt att debatten kan delas upp i två politiska läger. De regeringsbildande partierna har tillsammans författat propositionen¹⁰⁴, därmed kan man anta att alla eventuella interna motsättningar redan är utredda för att kunna visa en stark och enad front utåt. Oppositionen, som har stått utanför författningsprocessen vill självklart driva igenom sitt perspektiv. Forumet för detta är riksdagsdebatten när propositionen i fråga behandlas. Konflikten mellan blocken där oppositionen anklagar regeringen för att vilja forcera igenom propositionen innan det stundande valet, samt oppositionens uttryckta missnöje över att inte fått vara delaktig i framtagandet av propositionen kan tänkas vara befogad. Efter sekler med nästan oavbruten makt har det röda blocket med socialdemokraterna i täten nu tvingats vara i opposition under nästan fyra års tid. Detta kan rimligen resultera i att regeringspartierna vill få igenom så mycket som möjligt av sin politik nu när de har chansen, men också ett uttryck för den nuvarande oppositionens ovana att sitta i opposition.

Regeringspartiernas enade linje resulterar i att de har lättare att hålla en samlad linje med ett fåtal starka argument. Oppositionen däremot har försökt enas om en linje, men enligt min mening inte helt lyckats. Detta kan vara ännu ett uttryck för i synnerhet socialdemokraternas ovana att sitta i opposition, att i sådan utsträckning tvingas kohandla med andra partier för att kunna lägga fram ett förslag med någon form av tyngd. Detta dessutom när de sitter i en position där de tvingas parera regeringens förslag, vilket enligt mig gör att deras argumentation kommer att bli bredare. De hugger där det verkar finnas håligheter i förslaget. Detta skulle då till viss utsträckning förklara skillnaden i antal huvudargumentområden som finns för respektive mot. Regeringspartierna satsar på att framhäva sina allra starkast argument och sedan underbygga dessa från djupet. Oppositionen får angripa från alla håll och med sån många argumentområden som möjligt försöka få propositionen på fall.

3.3.4 Slutsatser om argumentens innebörd för framtidens försvarspolitik

Det slutsatser man kan dra om kommande försvarspolitik utifrån debatten är egentligen två olika händelseutvecklingar beroende på utgången av höstens val. Om det blir ytterligare en mandatperiod för sittande regering kommer de att ha ytterligare fyra år på sig att få igång det system som de nu sjösatt och få det att stabilisera sig. Efter vad man kan utläsa ur argumenten kan ytterligare satsningar på internationella insatser och internationellt försvarssamarbete vara att vänta. Detta skulle då främst i form av fortsatt stora åtagande inom NBG¹⁰⁵ men även mot NATO exempelvis genom fler övningar, som värdar eller deltagare.

Vidare kan man utläsa en vilja av att styra försvarsmakten efter vilken effekt man vill få ut. Genom att tillföra resurser eller troligare omstrukturera de som finns för att optimeras för ett internationellt fokus.

¹⁰⁴ Prop. 2008/09:140 Ett användbart försvar - Försvarspolitisk proposition

¹⁰⁵ Nordic Battle Group

Skulle det däremot bli ett regeringsskifte efter valet kan man genom tonen i debatten samt det klara missnöjet med propositionen¹⁰⁶ och den motion¹⁰⁷ som socialdemokraterna lagt fram förstå att en ändring mest troligt kommer att ske.

Dessa ändringar skall då ses i perspektivet som socialdemokraterna hade under sin förra mandatperiod. Detta skulle då alltså innebära ytterligare kraftiga nedskärningar av försvarsmakten samt minskande av Svenska åtaganden utomlands till förmån för att omlokalisera pengarna till andra utgiftsområden som är högre prioriterade.

Det kan inte heller tas för otroligt att man snabbt tar fram en ny proposition för att markera sitt missnöje med det påstådda spel som regeringen håller på med genom att få igenom en proposition av dylik dignitet såhär tätt inpå ett val. Utifrån debatten kan man se att det troligen är kostnadsstyrning av försvarsmakten som är aktuellt. Det läggs så mycket pengar som man tycker sig ha råd med och skapar effekten utifrån detta.

Utifrån den teori som är beskriven i ovanstående kapitel kan man se att den förändring som Sverige nu genomgår ligger i linje med utvecklingen i övriga Europa. Denna förändring kan vara av vikt för hur Sveriges roll i det framtida Europa kan komma att se ut; ett aktivt deltagande eller ett passivt medlemskap.

¹⁰⁶ Prop. 2008/09:140 Ett användbart försvar - Försvarspolitisk proposition

¹⁰⁷ Motion 2008/09:Fö5 med anledning av prop. 2008/09:140 Ett användbart försvar

4. Sammanfattning

I uppsatsen analyseras riksdagsdebatten kring proposition 2008/09:140 från den 12 juni 2009 i med frågeställningarna:

- Vad grundar sig de olika sidornas argument i?
- Är argumenten i huvudsak sakligt eller osakligt underbyggda?
- Finns det en klar partipolitisk tendens bland för/motargumenten?

Metoden för att analysera debatten är en ”Pro et contra analys”, en logisk systematisering av argument i fack för respektive mot en spetsformulering. Det intressanta med en att göra en dylik analys är det mönster som framträder, från vilket man kan utläsa på vilka grunder partierna bygger sin politik. Således kan man senare dra slutsatser som hur Sveriges framtida försvarspolitik kan komma att drivas.

De huvudsakliga argumenten mot propositionen var en övertygelse om att detta system kommer att kosta mycket mer. Vidare visar resultat från studier gjorda på länder som nyligen har övergått från värnplikt till kontraktsanställda soldater svårigheter i att rekrytera och behålla personal i ett frivilligt system. Ytterligare påpekas att den höjning i beredskap som detta nya system skulle innebära är helt omotiverad med hänsyn till rådande hotbild mot Sverige. Slutligen hävdas det att den folkliga förankringen riskeras för Sveriges försvarsangelägenheter när det inte längre blir en skyldighet för den enskilde att bidra till försvarsmakten.

Argumenten för propositionen menar att vi behöver ett användbart och tillgängligt försvar för att kunna möta den nya hotbild som nu växer fram där Sveriges deltagande i internationella insatser sätts i fokus. Detta på grund av värnpliktsförsvarets brister avseende tid för mobiliserings och svårigheter att med plikt tvinga värnpliktiga till internationella insatser. Här fanns en tydlig indelning mellan de politiska blocken, där regeringspartierna enhälligt argumenterar för och oppositionspartierna av mer spridda anledningar argumenterar mot.

Motsättningarna i debatten grundar sig till största del i ideologiska motsättningar, varför de inte i någon större utsträckning var sakligt underbyggda. Däremot kan man hitta grunder i historiska exempel till varför länder har anskaffat värnpliktsarméer respektive kontrakterade arméer. Motsättningarna gäller användande av Svensk militär utomlands, under vilka förhållanden och tillsammans med vilka. Till följd av detta även motsättningar om hur ekonomiska medel skall fördelas och användas, de som inte ser någon hotbild att dimensionera försvaret efter ser användningsområden där pengarna passar bättre in.

Slutsatserna av analysen är att inriktningen för nuvarande regeringens politik ligger klar med ett tydligt fokus på internationella insatser vilket troligt fortsätter för att befästa systemet om det blir ytterligare en mandatperiod. Om det däremot blir regeringsskifte är det troligt att ett skifte i inriktning kommer att ske mot nerrustning och mindre bidrag till internationella insatser. Det kan inte heller uteslutas att en tillbakagång till socialdemokraternas värnpliktssystem kan komma på tal.

5. Litteratur- och källförteckning

5.1 Tryck litteratur

Connor, Ken (1998), *Elitstyrka SAS – Från ökenkrigare till ghost force*, Nörhaven Paperback A/S 2003

Cottey, Andrew Edmunds, Timothy and Forster Anthony (2002) *The challenge of military reform in postcommunist Europe: building professional armed forces*, New York, Palgrave Macmillan 2002

Ericson, Lars (1999), *Medborgare i vapen*, Lund, Historiska Media 1999

Ericson, Lars (2003), *Svensk Militärmakt – Strategi och operationer i Svensk militärhistoria under 1500 år*, Stockholm, Elanders Gotab 2003

FOI Memo. 2520, *Soldatförsörjning – Redogörelse för modellerna i Danmark, Nederländerna och Spanien*

Galula, David (1964), *Counterinsurgency warfare – Theory and practice*, Westport, Praeger security international 2006

Kallenberg, Kjell och Larsson, Gerry (2006) *Direkt ledarskap*, Davidssons tryckeri 2006

Naess, Arne (1959), *Empirisk semantik*, Arlöv, Berlings 1992

Paret, Peter (1986), *Makers of modern strategy – From Machiavelli to the nuclear age*, New York, Princeton university press 2000

Smedberg, Marco (2004), *Krigföring – Från Austerlitz till Bagdad*, Stockholm, Elanders Gotab 2004

5.2 Propositioner, motioner och betänkanden

Försvarsutskottets betänkande 2008/09:FöU10

Proposition 2004/05:5 Vårt framtida försvar

Proposition 2008/09:140 Ett användbart försvar - Försvarspolitisk proposition

Proposition 2009/10:160 Modern personalförsörjning för ett användbart försvar

PerP 08 - FORMA

Motion 2008/09:Fö5 med anledning av prop. 2008/09:140 Ett användbart försvar

Regleringsbrev för budgetåret 2010 avseende försvarsmakten

5.3 Internetkällor

<http://www.sweden.gov.se/sb/d/9497/a/138094> 2010-05-06

<http://www.regeringen.se/sb/d/525> 2010-05-31

http://www.nato.int/nato-welcome/pdf/nato_security_en.pdf 2010-06-08

http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm 2010-06-08

Debatten i helhet:

<http://www.riksdagen.se/webbnav/?nid=101&bet=2008/09:131> 2010-06-08

6. Bilagor

6.1 Bilaga 1 – Argumentationsanalys (Pro-Contra analys)

C1 Folklig förankring

För oss socialdemokrater är försvaret inte en fråga eller ett politikområde vilket som helst, utan det är ett område som kräver en särskilt hög grad av folklig insyn och förankring.

Ytterst har vi ett militärt försvar för att kunna försvara landet mot angrepp. Vi menar därför att Sveriges försvar måste förbli allas ansvar – detta för att skapa en bred förståelse och folklig förankring för vårt försvar. (s)

P1 C1

Vi socialdemokrater vill, i enlighet med Försvarsberedningens slutsatser, se en övergång till en bemanning av insatsförbanden baserad på frivillighet. Vi anser dock att värnplikten även i fortsättningen ska utgöra basen för det svenska försvaret. Sveriges försvar är och ska förbli allas ansvar. (s)

P1 P1 C1

Vi socialdemokrater hade verkligen velat se en bred uppgörelse om det framtida försvaret. Som Mona Sahlin flera gånger uttryckte det: Vi var beredda att diskutera allt utom Natomedlemskap. Tyvärr har den moderatledda regeringen valt en annan väg.

Därför har vi den socialdemokratiska motionen där vi beskriver hur vi vill se ett modernt, effektivt och folkligt förankrat försvar byggt på en bred politisk enighet. Vi vill se vårt framtida försvar ha plikten som grund och värna Sveriges militära alliansfrihet. (s)

P1 P1 P1 C1

Det allra allvarligaste som vi ser i betänkandet är att den samlade borgerliga regeringen inte är överens om säkerhetspolitiken och vårt förhållande till neutraliteten och framför allt till alliansfriheten. Alliansfriheten har en djup folklig förankring. (s)

C1 P1 C1

Redan i dag har vi ett helt frivilligt rekryterat hemvärn, frivilliga officerare och frivilliga civilanställda. Det som händer nu är att också soldater och sjömän anställs frivilligt för det de ska göra. (m)

P2 C1

Vi är oroliga för detta med folkrörelsetanken. Jag vet att Folkpartiet trots sitt namn inte är något folkrörelseparti. Men vi tycker att det är viktigt med folkrörelserna, och det är viktigt för svensk försvarsvilja att Försvaret är förankrat väl i samhället, alltså att det finns en folklig förankring. (s)

C1 C1

75 procent av soldaterna i armén kommer i framtiden att vara kontrakterade, det vill säga ha civila arbeten och med jämna mellanrum rycka in för övning, beredskap och insats. Hela hemvärnet med nationella skyddsstyrkor består av frivilliga. Det finns alltså en tydlig balans mellan civil anknytning, frivillighet och folkförankring. (m)

C2 C1

Om några lever kvar i en romantisk uppfattning om att allmän värnplikt fortfarande finns vill jag påminna er om att den allmänna värnplikten nu för tiden varken är allmän eller obligatorisk. Vi utbildar ungefär 5 000 personer per år ur en årskull på ungefär 110 000. Den grundläggande förändringen från en allmän värnplikt har redan skett och kommer nog att

bestå oavsett hur det slutgiltiga systemet för rekrytering till grundutbildning kommer att se ut.
(m)

C2 Rekrytering

Systemet måste vara robust och långsiktigt. Det måste också utformas så att det bidrar till en bred folklig förankring för försvaret och till ett försvar som speglar samhället när det gäller attityder och sammansättning. Regeringens inriktning mot en helt frivillig rekrytering och ett stort antal heltidsanställda yrkessoldater gör det svårt att uppnå detta. (s)

P1 C2

Erfarenheter från omvärlden visar tvärtom att frivillig rekrytering riskerar att bli starkt konjunkturberoende. Därmed riskerar man att få antingen ett stort antal vakanser eller rusande personalkostnader.(s)

P1 P1 C2

Varje framtida personalförsörjningssystem för Försvarsmakten måste klara av att förse myndigheten med tillräckligt mycket personal av tillräckligt hög kvalitet, oavsett säkerhetspolitisk och ekonomisk konjunktur. (s)

P2 C2

Såväl nationella som internationella experter har varnat för de rekryterings- och bemanningssvårigheter som kan komma att uppstå. Det finns en stor risk för att Försvarsmakten får en alltför smal rekryteringsbas. (s)

P1 P2 C2

Internationella erfarenheter från andra länder som har gått från plikt till frivillighet visar att det svåraste inte är att nyrekrytera utan att behålla personalen. (m)

P3 C2

Vår modell innebär att insatsförbanden bemannas på frivillig grund, samtidigt som den säkrar en stabil och långsiktig rekrytering till det svenska försvaret (s)

P1 P3 C2

Försvaret kommer även i framtiden att nå ut till alla grupper, inte bara de personer som av olika skäl själva söker sig dit. (s)

P4 C2

Vid sitt tillträde som ny överbefälhavare uttryckte Sverker Göransson vad han ansåg vara den största utmaningen i hans nya ämbete. Det var rekryteringen. Karin Enström har redogjort för framtiden i denna fråga. Det kommer att bli en utmaning. Stridsvagnar, flygplan, helikoptrar, fartyg och staber behöver fyllas med människor – kvinnor och män, yngre och äldre – som under kortare eller längre tid tjänstgör i Försvarsmakten. Försvarsmakten ska utgöra en attraktiv arbetsplats präglad av ett modernt ledarskap med flexibla anställningar. Och här behöver lagstiftare, arbetsgivare och arbetstagarorganisationer arbeta tillsammans. (m)

C1 C2

Detta nya system för personalförsörjning ställer väldigt stora krav, inte minst på Försvarsmakten själv och dess förmåga att rekrytera unga, duktiga kvinnor och män. Attraktionsgraden, viljan att bli en del av Försvarsmakten, kommer att bero på flera faktorer, alltifrån lönesättning och vilka förmåner man har under tjänstgöringstiden till vilken

OP 07-10

utbildning och verksamhet Försvarsmakten har att erbjuda samt vilken nytta man kan ha av detta i det civila samhället.

Ett sådant frivilligt system, där Försvarsmakten får konkurrera med andra arbetsgivare och utbildningsanordnare om unga, duktiga kvinnor och män, tror jag skulle vara väldigt välgörande. I stället för att som i dag beställa värnpliktiga från ett pliktverk måste Försvarsmakten bedriva en verksamhet som verkligen lockar till sig unga människor. Man måste också vara duktig på att visa vad man gör. (m)

C2 C2

Jag tror på en återvunnen folkförankring vad gäller vår Försvarsmakt i och med uppbyggandet av de nationella skyddsstyrkorna kombinerat med den frivilliga verksamheten. Men Försvarsmakten sitter även på ett annat viktigt rekryteringsinstrument, har en reklampelare, som de inte alltid tänker på, och inte heller vi beslutsfattare, nämligen försvarskulturen. Försvarets bidrag till vår kulturhistoria finns i form av fästningar, byggnader, museer och musik. (m)

C3 Kostnad

Vårt alternativ innebär en högre tillgänglighet än i dag, detta utan att som regeringen lägga enorma summor på en beredskap som inte kan motiveras. (s)

P1 C3

Det kan i detta sammanhang konstateras att bara personal- och verksamhetskostnaderna för regeringens 6 500 yrkessoldater torde summeras till någonstans mellan 3 och 4 miljarder kronor per år. (s)

C1 P1 C3

Ett grundläggande feltänk i Socialdemokraternas resonemang är att kontrakterade soldater inte ger lägre kostnader, som Socialdemokraterna tror. Fyra 25-procentstjänster tenderar att bli liktydigt med en 100-procentstjänst och ska också finansieras. Varje befattning i insatsorganisationen måste för bevarad tillgänglighet och användbarhet bemannas med kanske fyra kontrakterade i stället för en stående. (m)

P2 C3

Vi har inte soldater som går på kaserngården och exarcerar för att vänta på att en fiende ska komma till Sverige. Det är en väsentlig skillnad i vårt sätt att se på detta.

Vi har räknat mycket noggrant på det och vet att vi har en budget som gör att vi kan spara 2 miljarder. Återigen säger jag: Yrkessoldaterna kostar ungefär 4 miljarder om året med Tolgfors förslag. Vad ska man ha dem till? Vad ska man använda 6 500 soldater till varje år? (s)

C1 P2 C3

Man kan inte skära ned med ett antal miljarder på försvaret och samtidigt säga, utan att precisera hur mycket på något delområde, att man ska öka på en massa olika områden. Det finns inget alternativ till regeringens försvarspolitik. Jag beklagar det, för därmed har det heller inte funnits något att förhandla med Socialdemokraterna om. (m)

C2 P2 C3

Fler värnpliktiga ska tas in. Det är en överutbildning jämfört med försvaret. De ska lägga mer på frivilligorganisationernas finansiering. Hemvärnet ska byggas ut – oklart hur mycket. Samtidigt ska de ta bort ett halvt års försvarsutgifter. Det går självklart inte ihop. (m)

P1 P2 C3

När det gäller beräkningarna vill jag säga att det kostar. Det kostar väldigt mycket att ha 6 500 anställda soldater. Vi har ett helt annat system. Det kommer att kosta 4 miljarder om året att ha dem anställda i stället för att ha dem kontrakterade, som vi föreslår.

Vi bygger personalförsörjningen på att man ska ha frivillighet efter värnplikten. Värnplikten ska vara ungefär tre månader, Därefter går man in i en frivillig utbildning på i genomsnitt nio månader. Därefter kontrakteras man för att jobba i det civila arbetet, som reservofficerarna har gjort, och tjänstgöra vid vissa tillfällen. Det kan vara internationellt, och det kan vara nationellt. (s)

C1 P1 P2 C3

Det system som Anders Karlsson nu beskriver ser jag som en utökning av plikten mot vad vi har i dag. Ni utökar antalet mönstrande. Ni utökar antalet som ska utbildas, och dessa ska sedan dessutom tillfrågas två gånger. Efter att ha utbildats i först tre månader och därefter nio månader ska man få välja om man ska komma till användning eller inte i det framtida försvaret. Det tycker jag låter som en väldigt dyr lösning. Jag har svårt att se hur ert anslag, som är 2 miljarder lägre än vårt, ska kunna räcka till detta. (m)

P3 C3

Regeringen vill understryka att den föreslagna utvecklingen mot ett mer tillgängligt försvar bara kan ske i den takt som ekonomin medger.

Vidare skriver man: Den inriktning som regeringen anger kan därför komma att justeras i termer av såväl omställningstakt som förmågekrav, materiell organisation och verksamhet. Med tanke på att regeringen inte anser att försvaret som det beskrivs i propositionen kan vara fullt utbyggt förrän 2019 handlar det inte heller om ett försvar som är gripbart här och nu – snarare där och då. Kostnaderna lär dock komma långt tidigare.

Ett yrkesbaserat försvar med 6 500 anställda soldater innebär en kostnadsökning med ungefär 4 miljarder kronor. Var ska Tolgfors hitta dem? Ska materielindustrin behöva betala det genom mindre beställningar? Var ska pengarna tas för att ge den tillgänglighet som försvarsministern talar om?(s)

C1 P3 C3

ÖB har klargjort att 45 000 av de 50 000 i framtidens insatsorganisation är på plats 2014. Det är alltså inte sedan. Det kommer att vara här och nu, med en omställningsperiod. Strukturen är intagen 2014.

Det är ett genomräknat och finansierat förslag eftersom Försvarmakten har ägnat betydande tid åt att räkna på det (m)

C1 C3

Vi utgår från oförändrade resurser och från att kunna överföra pengar från stöd och kringverksamhet till försvarets kärnverksamhet – den operativa nyttan. (m)

P1 C1 C3

Försvaret planerar med oförändrade anslag ett trendbrott i svensk politik. Pengar som frigörs från materiel används till att stärka förbandsverksamheten. Underskottet från i fjol i förbandsanslaget har hanterats. Försvarmakten har i dag ett prognostiserat anslagssparande i stället för underskott. (m)

P2 C1 C3

I framtidens försvar kommer den absoluta huvuddelen av alla tjänstgöringsdagar att ske på frivillig grund mot marknadsmässig ersättning. Detta kommer att kosta pengar – ja. Men det kommer också att bli bättre, för vi kommer att få ett mer tillgängligt, mer användbart och mer flexibelt försvar både här hemma och utomlands. (m)

C1 P2 C1 C3

Ni säger att ni ska anställa soldater för 17 000 kronor i månaden, och det tror ni ska vara attraktivt! Ni tror att det blir attraktivt att hoppa av sin utbildning och vara soldat i sex år för 17 000 kronor i månaden. Tror ni verkligen själva på det? Det är en intressant fråga. (s)

C2 C3

Det har framgått av debatten i dag att det är lätt att ha synpunkter på enskildheter i försvaret men oändligt mycket svårare att forma en sammanhängande, finansierad och genomförbar helhet. Oppositionen förmår det då rakt inte. Jag konstaterar därför att det inte finns någon annan genomarbetad, konkretiserad, heltäckande eller finansierad försvarspolitisk inriktning än regeringens. (m)

C3 C3

Till sist vill jag säga, herr talman, att jag har lyssnat noga på Anders Karlsson under den här dagen. Han vill rädda frivilligorganisationerna, han vill bygga ut hemvärdet, han vill rädda den svenska försvarsindustrin, han vill rädda värnplikten och lägga till den till det personalförsörjningssystem som vi nu är på väg mot, men Anders Karlsson har inga pengar till detta. Han saknar miljarder. Om han hade varit försvarsminister och fått styra över det beslut som vi nu står inför hade det blivit mindre hemvärn, mindre försvarsindustri, färre frivilligorganisationer och, herr talman, en minskad svensk försvarsförmåga och färre insatsförband. (fp)

C4 Svårt att återuppta värnplikt

Sedan tror jag att något som vi måste ha klart för oss är att om man väl avskaffat värnplikten – oavsett om lagen formellt avskaffas, vilandeförklaras eller bara inte tillämpas – blir det mycket svårt att återinföra den såväl politiskt som praktiskt. Eller som ordspråket säger: Bytt är bytt, kommer aldrig mer igen. (s)

C1 C4

Det är viktigt att notera att värnplikten och totalförsvarplikten inte försvinner. Det blir regeringens uppgift att med hänsyn till försvarsberedskapen använda plikten. (kd)

C2 C4

Så kommer vi då till själva pliktfrågan. Ska vi i dag besluta att avskaffa värnplikten? Är det ens det som föreslås? Finns det några sådana förslag? Nej. Det som föreslås och som har sagts mycket tydligt från i princip alla partier är att vi nu inte längre ska *tillämpa* värnplikten i fredstid, om inte försvarsberedskapen så kräver. De rättigheter och skyldigheter som ska finnas kvar ska vara lika för kvinnor och män. (m)

C5 Ogenomtänkt

Även i en så avgörande framtidsfråga som att införa ett helt nytt personalförsörjningssystem byggt för rekrytering och utbildning till yrkessoldater som snabbt kan sättas in i utlandstjänst är handlingskraften och beslutsförmågan total. Systemet ska införas redan nästa år, bara några månader före valet. Det, fru talman, är mycket illa. (v)

P1 C5

Viljan att bygga ett robust stabilt försvar för framtiden finns inte. Det är inte inifrån och ut, här och nu som gäller, utan det är genast, dyrt och någon annanstans som gäller när den samlade borgerligheten pekar med hela handen. (v)

P2 C5

Regeringen klarar inte av att lägga fram ett konkret, finansierat förslag om så viktiga områden som personalförsörjning och materielförsörjning. Ni skjuter dessa frågor på framtiden och hänvisar till kommande propositioner. Trots detta lägger ni fram förslag på att ta bort anslaget för frivilligorganisationerna, reducera hemvärnet och införa ett helt nytt, oprövat personalförsörjningssystem som ska gälla redan från den 1 juli nästa år. (v)

C6 Omotiverad beredskap

Regeringen vill se ett försvar med extremt hög beredskap, och regeringspartierna har enats om en inriktning av försvaret från en dimensionering utifrån internationell krishantering till att fokus sätts på det nationella territorialförsvaret. Denna beredskap medför orimligt höga kostnader, och återgången till territorialförsvarsfokus är omotiverad utifrån rådande hotbild. (mp)

P1 C6

Sten Tolgfors talar om att han ska ha ett försvar som står på tå och som ska ha väldigt många tillgängliga soldater. Är det ett behov utifrån den analys som Försvarsberedningen har gjort, att det egentligen inte finns något reellt hot mot Sverige under en tioårsperiod?
Är det nödvändigt att ha marksoldater heltidsanställda på våra förband som går och sparkar grus? (s)

P1 P1 C6

Vi skapar en betydligt större tillgänglighet och användbarhet för Sveriges försvar för att kunna använda det i tre perspektiv: i Sverige, i närområdet och utanför närområdet. Det jag redogjorde för, Peter Rådberg, var att om Sverige hotas och vi gör en beredskapshöjning kan hela insatsorganisationen användas inom en vecka. Om man blickar internationellt ser man att ju tidigare världen kan gripa in i konflikter, desto mindre hinner de urarta.
Detta med beredskap, att ha förband som går att använda här och nu, är viktigt för att situationer inte ska förvärras. (m)

C1 P1 P1 C6

Jag konstaterar som vanligt att Sverige ska ha förmåga att vara precis överallt och när som helst. Det kan vara i Sverige, i närområdet och utanför – det är hela världen. Det är inte trovärdigt, Sten Tolgfors, med den försvarsbudget som vi har. (mp)

P1 P1 P1 C6

Det är klart, herr talman, att om man har 200 års perspektiv på konflikter kan man hitta dem på ganska många håll. Men det var inte det som var poängen, Peter Rådberg. Min poäng var att den nya tidens konflikter ibland går väldigt fort. Vi såg ett krig som tog fem dagar och avgjordes på två, som fördes med snabbrorliga, snabbtillgängliga insatsförband och som är på plats bokstavligen över en natt.

Det svenska försvaret har varit väldigt dåligt förberett, efter tio år med en annan regering, för att kunna hantera den sortens kriser. Vi har haft en tredjedel av vår nationella insatsorganisation användbar inom ett år och resterande inom ett till tre år. Då har den nya tidens konflikter kommit och gått. Alliansen ville göra någonting åt det. På köpet får vi ett försvar som snabbt går att använda i alla tre perspektiven: i Sverige, i närområdet och utom närområdet. Det är tillgänglighet och användbarhet. Då kan vi också bidra till att i tid hindra konflikter från att spridas eller eskalera. (m)

P2 C6

Försvarsministern säger själv att hotbilden ser annorlunda ut. Vad gör försvarsministern och regeringen när man tycker att hotbilden ser annorlunda ut? Jo, man höjer beredskapen

extremt. Som försvarsministern sade i talarstolen ska vi kunna vara på plats och stridsdugliga inom en vecka. Men det blir inte trovärdigt att ha den typen av beredskap när man släpper den civila beredskapen. Den finns inte med över huvud taget. Om man räknar med att det skulle kunna komma ett hot mot Sverige måste den civila delen gå i takt med den militära. Men ni tappar ju halva kakan där. Politiken haltar väsentligt.

Svaret på frågan försöker Sten Tolgfors ändå ge i form av att det var Georgienkriget, för snart något år sedan, som inträffade på tre dagar. Och så bygger man upp hela den ökade beredskapen på detta. Det blir inte trovärdigt, herr talman. (mp)

C1 C6

Skälet till att vi kan göra detta är att vi nu får en insatsorienterad insatsorganisation där man genom avtal ser till att de som utbildas också är beredda att åka ut internationellt och göra en insats. Genom att vi får kontrakterade soldater som tjänstgör deltid eller heltid har vi dem tillgängliga på ett helt annat sätt än tidigare. Då finns det inget skäl att avstå från att utnyttja den tillgängligheten för en högre beredskap. (fp)

C2 C6

Det gamla invasionshotet och risken för isolerade angrepp mot Sverige är borta. Men intressekonflikter, kriser, militära incidenter och snabbt uppkomna konflikter är del av en bredare hotbild. (m)

C7 Yrkesarmé

Det måste också utformas så att det bidrar till en bred folklig förankring för försvaret och till ett försvar som speglar samhället när det gäller attityder och sammansättning. Regeringens inriktning mot en helt frivillig rekrytering och ett stort antal heltidsanställda yrkessoldater gör det svårt att uppnå detta. (s)

C1 C7

Till dem som nu säger att det här blir ett yrkesförsvar vill jag säga: Nej, det blir inte ett yrkesförsvar. Däremot blir det ett försvar med högre militär kompetens och en stark koppling till övriga samhället. Precis som har sagts i dag är den övervägande delen av soldaterna inte anställda på heltid. De har en vanlig civil sysselsättning under större delen av sin kontraktsperiod. (m)

P1 C1 C7

Jag tror nämligen att alla partier är överens om att våra soldater inte ska vara soldater ett helt yrkesliv. Systemet ska utformas så att man efter sin tjänstgöring i försvaret har goda förutsättningar för en helt annan yrkeskarriär. Det handlar om att kunna erbjuda civila studier under tiden och att kunna göra människor attraktiva på arbetsmarknaden efter den militära tjänstgöringen. (m)

C2 C7

Jag noterar också att Socialdemokraterna i reservation 4 skriver att den allra största delen av insatsorganisationen ska bemannas med frivilliga kontrakterade soldater.

Vad är då 75 procent? Det är nämligen vad regeringen föreslår.

Man skriver vidare att vi står för ett system dominerat av yrkessoldater. Hur kan man hävda att 25 procent i armén dominerar? (m)

P1 C2 C7

Man påstår att regeringen vill ha ett försvar dominerat av yrkessoldater. Det framgår klart av propositionen att 25 procent av soldaterna i armén ska vara stående.

Om man tycker att det är fel innebär det att man har en annan syn på hur procentsatserna ska vara. Man kan dock inte redogöra för det. (m)

C8 Frivillighet

Jag skulle vilja citera ÖB: Den borgerliga regeringen vänder nu på plikten. Nu är det frivilligt först och resten plikt. Det är precis det förslaget som Karin Enström står här och talar så vackert om: frivillighet i tre månader och sedan plikt i sex år. Det är så ni vill ha det.

Det vi säger är att vi vill ha en plikt, just för att vi ska få dem som är mest lämpade att bli soldater i Sveriges försvar, och därefter en frivillighet. Frivilligheten träder in när man har gjort en upp till nio månader lång utbildning. Därefter, säger vi, kan man kontrakteras för att bli soldat i det svenska försvaret under en fem- eller sexårsperiod – dock inte anställd yrkessoldat. (s)

P1 C8

Ni vänder på det som varit plikten. Ni vänder från frivilligheten och låser fast dem. Statarsystemet avskaffades 1945. Alliansen håller på att införa ett nytt på det militära området. (s)

C1 C8

Jag är ledsn, Anders Karlsson, men jag tror att ni har räknat fel. Det system som Anders Karlsson nu beskriver ser jag som en utökning av plikten mot vad vi har i dag. Ni utökar antalet mönstrande. Ni utökar antalet som ska utbildas, och dessa ska sedan dessutom tillfrågas två gånger. Efter att ha utbildats i först tre månader och därefter nio månader ska man få välja om man ska komma till användning eller inte i det framtida försvaret. Det tycker jag låter som en väldigt dyr lösning. Jag har svårt att se hur ert anslag, som är 2 miljarder lägre än vårt, ska kunna räcka till detta.

Frågan är dessutom vad plikten då blir värd. Jag vågar påstå att vi i dag inte har allmän värnplikt. Vad är det som skulle göra att en Internetmönstring upplevdes som allmän värnplikt? Och vad händer med en som vägrar delta i Internetmönstringen eller vägrar inställa sig för utbildning? Det skulle jag vilja ha svar på. (m)

C1 C1 C8

Det enkla svaret är att det är precis det som har hänt i dag. Det är inte konstigare än så i dag. Ingen sätts i dag i fängelse för det. Däremot har man möjlighet att under i genomsnitt en tolv månadersperiod se om man är lämplig, och Försvarsmakten har möjlighet att se om man är det. Det fungerar från båda håll. Det majoriteten gör är att plikta dem. (s)

C9 Insatstvång

Det skulle vara intressant att veta hur ni, Karin Enström, ska tvinga människor att efter två år, när de gjort sin utbildning, åka till Afghanistan. Ska ni då säga till dem att de skrivit på ett kontrakt, att ni inte bryr er om deras familjeförhållanden, att de måste åka till Afghanistan? (s)

C1 C9

Tror Anders Karlsson verkligen på det system som han föreslår, som är en kombination, ett enda mischmasch, av plikt och tjänstgöringsskyldighet? Varför skulle någon ägna ett eller två år till att utbilda sig och sedan inte vilja utföra det jobb som man har tränat för? Här har vi ett system där man på frivillig grund aktivt rekryterar duktiga unga kvinnor och män för att de ska göra en insats. De vet när de går in i systemet att det kan handla om nationella insatser, insatser i närområdet och internationellt. Det hela är ganska enkelt, precis som i alla andra

utbildningar. Först ansöker man, sedan utbildar man sig och därefter gör man nytta för den utbildning man fått. I det system som Anders Karlsson föreslår, och som verkar vara mycket dyrt, får man en extremt liten uteffekt eftersom man är beredd att utbilda många för att i nästa steg egentligen inte använda dem till det som det var tänkt. Ett av de stora problemen är att vi i dag inte använder resurserna tillräckligt effektivt i Försvarmakten. (m)

C10 Omfattande process

Dessutom måste man ändra på ungefär 200 lagar för att få igenom majoritetens förslag. (s)

P1 Tillgänglighet

Sveriges försvarsförmåga ökar genom att användbarheten och tillgängligheten ökar. Förslaget innebär alltså att antalet soldater och förband som är omedelbart tillgängliga ökar. Förbanden blir mer flexibla och anpassade för att klara framtidens utmaningar. (m)

P1 P1

Försvarmaktens insatsorganisation ska bestå av 50 000 personer som med kort varsel kan sättas in både inom och utanför Sverige. De nya kraven på operativ förmåga medför bland annat att det militära försvarets genomförande av insatser i Sverige, i närområdet och utanför närområdet sätts i centrum för Försvarmaktens verksamhet. (m)

P1 P1 P1

Vi skapar nu ett försvar som är mycket väl anpassat till hotbildsutvecklingen, men som också utformas helt i linje med utvecklingen i Nato och internationellt. Där finns en starkt ökad betoning av användbarhet och tillgänglighet och att försvaret organiserar sig mindre men med mer flexibla och rörliga enheter. Det är tack vare rekrytering på frivillig grund och övergång till stående kontrakterade förband som det blir möjligt att höja landets försvarsförmåga genom ökad användbarhet och tillgänglighet. Sverige kommer att få en av Europas modernast organiserade försvarsmakter, byggd för att kunna samverka med andra. (m)

P1 P1 P1 P1

Försvarsberedningen formulerade i sjupartienighet sin solidaritetsförklaring. Det går inte att se ett militärt hot som endast drabbar ett land i närområdet. Sverige kommer inte att stå passivt om ett grannland hotas. Vi utgår från att andra inte står passiva om Sverige hotas. Vi ska förbereda oss för att både kunna ge och ta emot militärt stöd. Detta ställer nya krav på försvarets utformning och planering.

Under kalla kriget var Sverige alliansfritt i fred, syftande till neutralitet i krig. Därefter var Sverige militärt alliansfritt, syftande till möjligheten, alltså optionen, att stå neutralt vid händelse av krig i vårt närområde. Sedan några år är vår säkerhetspolitiska linje militär alliansfrihet, med tillägget att säkerhet byggs tillsammans med andra. Riksdagens partier har godkänt EU:s nya fördrag med dess solidaritetsklausuler. (m)

P2 P1 P1

Vi dubblar försvarets tillgänglighet och användbarhet. Hela insatsorganisationen om 50 000 personer kommer att vara tillgänglig för insats inom några timmar till någon enstaka vecka om Sverige hotas. Det ger en betydande höjning av försvarsförmågan.

Vi dubblar också Sveriges förmåga till internationella fredsinsatser. (m)

P2 P1

Då man i en reservation kring insatsorganisationen skriver att man vill ha "en insatsorganisation som har en högre uthållighet än regeringens" klingar detta ihåligt och rätt falskt, eftersom det röda laget inte har några pengar till några höjningar av ambitioner. Man ska ge besked om hur man ska spara pengar, inte göra av med mer pengar. Skrivningen blir

utan värde. Det går inte att ropa efter mer resurser, mer uthållighet och högre ambitioner i kombination med att man vill skära hårt i försvarsanslaget. (m)

P3 P1

I dag behandlar riksdagen det första försvarsbeslutet sedan 1994 som inte syftar till att skära ned försvaret utan i stället till att stärka försvarsförmågan.

Vi får ett försvar som verkligen går att använda här och nu för att värna Sverige och svenska intressen i landet, i närområdet och utanför närområdet.

Vi dubblar försvarets tillgänglighet och användbarhet. Hela insatsorganisationen om 50 000 personer kommer att vara tillgänglig för insats inom några timmar till någon enstaka vecka om Sverige hotas. Det ger en betydande höjning av försvarsförmågan. (m)

P1 P3 P1

En viktig utgångspunkt för oss är att Sverige är ett land som bygger säkerhet tillsammans med andra. Värnplikten medger inte att förband används utanför gränsen med mindre än att Sverige är direkt hotat. Därmed begränsas vår möjlighet att i närområdet agera stabiliserande för att hindra konflikter från att sprida sig, förvärras eller komma till vårt eget lands gränser. (m)

P2 P3 P1

Försvaret kommer att ha lättroliga och snabbtillgängliga bataljonsstridsgrupper, användbara för alla sina uppgifter. Hela insatsorganisationen ska kunna användas inom en vecka efter beslut om höjd beredskap, jämfört med bara en tredjedel i dag. (m)

P4 P1

Oppositionen sänker ambitionsnivån för det nationella försvaret, men de minskar också den internationella solidariteten. Det är anmärkningsvärt. De två partier som här ofta pratar om vikten av internationell solidaritet vill radikalt sänka Sveriges ansvarstagande i internationella fredsinsatser.

Resultatet blir ett försvar med kraftigt sänkt tillgänglighet, längre beredskapstider och sänkt internationell solidaritet. (m)

P1 P4 P1

Det är en del av vårt solidariska ansvarstagande för fred och stabilitet i världen att EU har förmåga att med tio dagars varsel kunna gripa in och stoppa situationer och konflikter från att urarta. Det tycker inte Vänstern längre är viktigt. När den internationella solidariteten sätts på prov för Vänstern överger man den omedelbart. (m)

P5 P1

Oppositionen sänker ambitionsnivån för det nationella försvaret, men de minskar också den internationella solidariteten. Det är anmärkningsvärt. De två partier som här ofta pratar om vikten av internationell solidaritet vill radikalt sänka Sveriges ansvarstagande i internationella fredsinsatser.

Resultatet blir ett försvar med kraftigt sänkt tillgänglighet, längre beredskapstider och sänkt internationell solidaritet.

Herr talman! Med alliansens försvarspolitik får vi i stället välutbildade förband som verkligen går att använda för försvarets alla uppgifter, för värdet av Sverige, för att sprida fred och säkerhet i omvärlden – i närområdet och utanför. Med den här propositionen står kärnfrågan – Sveriges försvarsförmåga – åter i centrum för försvarspolitikerna efter mer än ett decennium i skymundan. (m)

P6 P1

Kristdemokraterna vill värna ett starkt försvar. Det har vi gjort i alla år. Vi är fast beslutna att också ha ett effektivt försvar – detta för trygghetens skull. (kd)

P2 Användbarhet

Inriktningspropositionen lägger grunden för en ny kurs för försvaret. Fokus är ett mer användbart, tillgängligt, flexibelt och uthålligt försvar. En modern försvarsmakt som kan klara de säkerhetspolitiska utmaningarna måste bestå av användbara förband både nationellt och internationellt. (kd)

P1 P2

Internationella solidaritetsinsatser måste emellertid kombineras med en bibehållen förmåga att försvara Sveriges eget territorium. Den svenska försvarsmakten står inför stora utmaningar i en omvärld där hotbilden de senaste åren har kraftigt förändrats. Tillgänglighet, snabbhet och flexibilitet blir nyckelord för försvarets möjligheter att möta hot mot svenska intressen inom nationen. I vårt närområde och globalt ska Sveriges försvarsförmåga inte styras av antalet tanks, kaserner eller värnpliktiga, utan av den militära förmågan och effekten som man får ut av den. (kd)

P1 P1 P2

Kärnverksamheten, det vill landets försvarsförmåga – det försvarspolitik borde handla om – har varit allvarligt nedprioriterat i den tidigare försvarspolitik och är det fortfarande i oppositionens resonemang. Fram tills nu har bara en tredjedel av insatsorganisationen, 11 500 män och kvinnor, varit kravställda politiken för att kunna användas inom ett år. Det är för lite och för sent. (m)

P2 P2

Genom insatserna utvecklar vi den nödvändiga förmågan att samverka med andra länder. Vi kristdemokrater och övriga inom alliansen är övertygade om att vårt försvar inte bara kan bygga på övning utan också måste testas i verkligheten. Det är där vi kan göra stor nytta för fred och frihet för andra. (kd)

P1 P2 P2

En omriktning av försvaret från ett förrådsställt till ett tillgängligt och användbart försvar, här och nu, i Sverige och i andra delar av världen, är en nödvändig anpassning till en alltmer globaliserad och integrerad värld. Omdaning av Försvarsmakten har varit och är fortfarande smärtsam i många avseenden, men den är absolut nödvändig. Kanske behöver det till och med tas några steg tillbaka för att kunna ta kliv framåt.

Jag upplever att vi över partigränserna är överens om att ett överhängande, i tid närstående, invasionshot mot vårt land inte är en realitet men att hot mot landet förekommer och att de är av en mer mångfasetterad karaktär i dag än vi tidigare anpassat vår Försvarsmakt till. Sveriges säkerhet hänger ihop med utvecklingen i vår omvärld. Då ska vi också vara en del av den, bidragande till den och samarbetande med den. Det har Sverige varit historiskt, och i dag fortsätter vi att utveckla det. Med den proposition som regeringen lagt fram ställs siktet in och vägen stakas ut. Kompletteringar behöver göras. Inte bara tillgänglighet och användbarhet behöver utvecklas utan också uthållighet och interoperabilitet. Huruvida den svenska Försvarsmakten är interoperabel eller inte vet vi bara genom jämförelser med andra länder. (m)

P3 P2

Vi har hittills behövt bygga nya särskilda förband för internationella insatser med helt andra villkor än dem som avsetts för Sverige. Den nationella insatsorganisationens förband har

däremot inte kunnat användas internationellt. Alla försvarets förband ska fortsättningsvis kunna användas för att lösa sin del av samtliga försvarets uppgifter. (m)

P1 P3 P2

I dag finns en skyldighet att göra militär grundutbildning för de människor som tas ut, ca 5 000 per år, men därefter är det frivilligt att vara en del av försvaret. Det gör att vi i hög grad felutbildar i förhållande till försvarets uppgifter. 70 procent av de värnpliktiga vill inte gå vidare i insats internationellt eller i försvaret i övrigt. Och de personer som är färdigutbildade kommer inte försvaret till nytta tillräckligt länge. I dag kan värnpliktiga vara krigsplacerade två till tre år efter avslutad utbildning i insatsorganisationens förband, inte till 47 års ålder som det var förr. (m)

P4 P2

Användning av det svenska försvaret har fram tills nu krävt lång förvarningstid. Resultatet är en insatsorganisation med en hög andel förband som kräver ny materiel, ny utbildning och ny övning för att kunna användas – ett till tre år bort i tiden. Då har konflikter kommit och gått. Vi måste därför öka försvarets tillgänglighet och användbarhet för att möta den nya tidens breda hotbild. (m)

P1 P4 P2

I Georgien var mindre än 20 000 ryska soldater på plats, men de kom dit bokstavligen och bildligen över en natt. (m)

P5 P2

Man kan inte fortsätta med plikt och säga att man ska ha ett försvar som fungerar för alla försvarets uppgifter, som fungerar för närområdesuppgifter eller internationella uppgifter, för pliktlagen medger inte detta. Det här är bara ett enda exempel. (m)

P1 P5 P2

Ett stort problem är att vi har minst två olika system för att producera förband. Vi har en uppdelning i en nationell insatsorganisation och en särskild utlandsstyrka. För internationella insatser skapas det nya förband helt utanför insatsorganisationen och som avvecklas när de har gjort en insats. När förbanden är som bäst avvecklas de.

För att kunna nå målen avseende tillgänglighet och användbarhet behövs ett nytt sätt att utforma insatsorganisationen. Det har också avhandlats flitigt här i dag. Lösningen är en kombination av stående förband, kontrakterade förband och hemvärdet med de nationella skyddsstyrkorna.

För att kunna bemanna de här olika typerna av förband behöver vi ett nytt personalförsörjningssystem. De stående förbanden ska bemannas med heltidsanställda soldater. Kontrakterade förband ska bemannas med kontrakterade soldater. Hemvärdet ska bemannas på ungefär samma sätt som i dag. Dagens system är inte avpassat för de här behoven.

Plikten gäller endast vid insatser nationellt. De kräver ett beslut om mobilisering för att användas, och endast 20–30 procent av dem som utbildas används i realiteten. Vi har långa ledtider mellan inskrivning och grundutbildning. (m)

P6 P2

Jag tror att vi i Sverige, både medborgarna och vi här, har tankeproblem med hur vi nyttjar våra stridskrafter. Insatser som den i Adenviken ska i framtiden inte uppfattas som unika och spektakulära utan snarare ses som en normalitet. Låt våra armé-, flyg- och marinstridskrafter alltid ha en uppgift, och den ska inte alltid behöva vara vikt åt att slåss. Snabbinsatsstyrkor och sammansatta fredsbevarande styrkor men också patrullering, humanitärt bistånd,

transporter och evakueringsinsatser bidrar alla till fred och stabilitet i vår omvärld. Det ger övning och svetsar samman våra soldater, sjömän och officerare med deras motsvarigheter i andra länder. Om vi tänker på det sättet närmar vi oss det sätt på vilket våra grannländer och de flesta EU-länder med vilka vi samarbetar egentligen alltid har opererat. (m)

P3 Stärkt Kvalitet

Förband kommer inte längre att avvecklas när de kommer hem från internationell insats och är som allra bäst. Sverige kommer därför att få erfarna förband, vilket stärker kvaliteten i hela insatsorganisationen. (m)

P1 P3

Grundutbildade soldater kommer att behållas längre i insatsorganisationen. Det gör att vi kan tillvarata soldaternas kunskaper och därmed stärka kvaliteten på förbanden. (m)

P2 P3

(Internationella erfarenheter) visar också att förbanden når högre kvalitet och kan lösa svårare uppgifter. (m)

P4 Jämställdhet

Kvinnor och män kommer i framtiden att rekryteras på exakt samma villkor och på frivillig grund.

P1 P4

Vi vill ha frivillig rekrytering på exakt samma grund för män och kvinnor. När man har provat detta i hemvärnet i Dalarna har man nått fifty-fifty i rekryteringen. Detta är dock Gunilla Wahlén emot. Hon vill fortsätta med plikt i stället för att vi går över till ett frivilligt system där vi aktivt jobbar med rekrytering av män och kvinnor på samma grund. (m)

P1 P1 P4

Jag anser att det är viktigt att vi får in fler kvinnor i försvaret. Det är viktigt för internationella insatser och för kvaliteten här i Sverige, och vi gör något för att nå det resultatet. (m)

P2 P4

Man har också lockat en betydligt större andel kvinnor till försvaret. Detta är erfarenheter som jag tycker att vi ska ta med oss. (m)

C1 P4

Vänsterpartiets försvarspolitik är att vi vill ha en könsneutral mönstringsplikt som innebär att både kvinnor och män på samma villkor ska ha möjlighet att antas till försvaret. Kvinnor ska också ha samma förutsättningar som män att verka inom försvaret. Vi har som målsättning att det ska vara 40 procent kvinnor i försvaret. (v)

C1 C1 P4

Vi vill rekrytera på samma grund. Vi vill dock inte göra det på det sätt som Vänstern vill, genom att vidga plikten så att också kvinnor riskerar fängelse i fredstid om de inte vill göra värnplikt. Det är nämligen konsekvensen. Tillämpas pliktlagen i fredstid, som nu, kommer också kvinnor, precis som män i dag, att hamna i fängelse för att de inte vill göra värnplikt. Det är inte en jämställdhetsreform som jag eftersträvar.

Gör man i stället pliktlagen vilande och helt könsneutral och tillämpar frivillig rekrytering på exakt samma grund för män och kvinnor i fredstid når vi fram i jämställdhetsarbetet vad gäller rekryteringen till försvaret. (m)